

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΤΟΣ Β'.
ΤΕΥΧΟΣ ΚΒ.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ
1902

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΕΤΗΣΙΑ ἐν Ἑλλάδι δρ. 12
ΕΞΑΜΗΝΟΣ » » 6
ΕΝ ΤΩΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΙ εἰς χρυσόν.

ΕΤΟΣ Β΄.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1902

ΤΕΥΧΟΣ ΚΒ΄.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ :

- ΚΛΕΩΝΟΣ ΡΑΓΚΑΒΗ. Βυζαντινοὶ γάμοι.
 Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ. Ἀπὸ τὰς Φωτοσκιάσεις.—
Τὸ ματωμένον γράμμα.
 ΝΑΥΤΙΚΟΥ. Θάνατος δύτου.
 ΕΠ. ΔΕ ΒΙΑΣΗ. Ἡ ζωγραφικὴ ἐν Ἑλλάδι (Συνέχεια).
 ΑΝΤ. ΤΕΣΧΩΦ. Ὁ Καθρέπτης. (Διήγημα, κατὰ μετὰ-
 φρασιν Ἀγαθοκλέους Κωνσταντινίδου.)
 ΑΓΓΕΛΟΥ ΤΑΝΑΓΡΑ. Τὸ βρίκιον τοῦ Ἀγῶνος.
 LUIGI FALCONI. Τὰ σιγίλλα διὰ μέσου τῶν αἰώνων.
 (Ἱστορικὴ μελέτη). Μετάφρασις Κ. Καιροφύλα. (Τέλος).
 Γ. ΣΕΡΜΠΙΝΗ. Τραγουδάκι.
 Κ.— Κλέων Ραγκαβῆς.
 Κ.— Ἀγγελος Βλάχος.
 Θ. ΖΩΓ'ΟΠΟΥΔΟΥ. Τὰ δύο ἀγάλματα. (Ποίησις).
 ΜΑΡ. ΣΙΓΟΥΡΟΥ Τραγουδία σὲ κρυφὸν ἦχον.
 ΔΑΦΝΙΑΟΣ. Σημειώσεις ἐνὸς μηνός. (Ἡ καλλιτεχνικὴ
 ἔκθεσις τοῦ Δημαρχείου).
 ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ (Ἀρχαιολογία.—Ζωγραφικὴ
 —Γλυπτικὴ).

ΕΙΚΟΝΕΣ :

- Mme v. DEMONT - ΒΡΕΤΟΝ. Ὁ μαθητευόμενος τοῦ πε-
 πρωμένου (Φωτοτυπία).
 L. PERRAULT. Ἐκστασις. (Φωτοτυπία).
 A. PERRET. Ἰωάννα Δ' Ἄρκ (Φωτοτυπία).
 Φ. ΑΡΙΣΤΕΩΣ. Χρυσάνθεμα.
 Γ. ΡΟΙΔΟΥ. Προσωπογραφία Δ. Ταγκοπούλου.
 Η ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗ.
 Ρ. ΡΙΒΕΡΑ. Βακχίς.
 ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ
 Γ. ΡΟΓ'ΙΛΟΥ Ἡ μάχη τῶν Φαρσάλων.
 ΣΙΓΙΛΛΟΝ Λουδοβίκου ΙΗ'.
 ΣΙΓΙΛΛΟΝ Ναπολέοντος Α΄.
 ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ
 ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ
 ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ, ΤΙΤΛΟΙ, ΠΡΩΤΟΓΡΑΜΜΑΤΑ. (Φ. Ἀριστέως,
 Μ. Σκούφου, Σ. Σεροπούλου κλπ.)

Mme V. DEMONT - BRETON.

Ὁ μαζυγεύμενος τοῦ πεπερωμένου.

L. FERBAULT.

Ἐκστασις.

A. PERRET.

Ἰωάννης Δ' Ἄρχ.

BYZANTINOI GAMOI

τε ἄκρον ἐνδιαφέρον πόνημα ἤθελε καταρτίσει ἐκεῖνος, ὅστις, ἀναδιφῶν τοὺς χρονολογίους, ἤθελεν ἀναγράψει πάντα τ' ἀναφερόμενα περὶ συνοικισίων, ἅπερ εἴτε συνήψαν, εἴτε διεπραγματεύθησαν μέλη τῶν ἐν Βυζαντίῳ Ἑλληνικῶν Αὐτοκρατορικῶν Οἴκων μετὰ βλαστῶν ξένων δυναστειῶν.

Μίαν σελίδα, ὡς ἀπόγευμα ἐνδεχομένου τοιούτου συγγράμματος, χαράσσω ὧδε, ἀφορῶσαν τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐν μὲν τῇ δυσμικῇ Ἐνδρόπῃ ἐκκυρῶχει ὁ Μέγας Κάρολος, ἠρθε δὲ παρ' ἡμῶν ἡ περιδοξὸς δυναστεία τῶν Ἰσαύρων, ἡ κυφορήσασα τὴν θανασιαν ἐκείνην μεταρρυθμισίαν, ἣτις κατεστάλη μὲν τότε καὶ αὐτῆς ἀνά τὰς χώρας τῆς κραταιᾶς Ἑλληνικῆς Αὐτοκρατορίας ὑπὸ τοῦ πανισχύρου ἐπιδογματισμοῦ, ἐπῆρξεν ὅμως ἡ ἄμεσος πηγὴ πασῶν τῶν σωτηρίων προόδων, ὡς ἐκαρπώθησαν ἀργότερον τὰ ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ πολιτισμῷ προαγόμενα ἔθνη τῆς ἑσπερίας.

Πράγματι δέ, ἀπὸ τῆς πρώτης εἰσαγωγῆς τῆς μεταρρυθμίσεως, καὶ ἰδίως ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς «Ἐκλογῆς», τοῦ ὑπερῶχου ἐκείνου κώδικος, τοῦ τὰ κατ' αὐτὴν θεοπίσαντος, οἱ Πάπαι τῆς Ρώμης, ἐπὶ τῇ προφάσει δι' ὑπερμαχοῦσι τῶν εἰκότων, ἐξανέστησαν κατὰ τῆς κυριαρχίας, ἣν ἐνήσκει εἰσέτι ἡ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία ἐπὶ

Βερολῖνον, τῇ 17/30 Ὀκτωβρίου 1902.

Φίλε Κύριε,

Σύγγνωστε ἐὰν μετὰ τόσον χρόνον παρέλθουσι ἐκπλήμῃ τὴν ἡμετέραν αἴτησιν, ἀλλ' ἐυχερῶς κατανοεῖτε τῆς ἀπογορίας τὰ αἴτια. Πέμπω ὑμῖν σήμερον διὰ τὴν καλὴν «Πινυκοθήκην» μίαν σελίδα ἐκ τοῦ σῦντος τῶν Βυζαντινῶν μου μελετῶν. Μοὶ ἐγένετο αὕτη ἐχονοῦ τι τὸ ἐπίκαιρον καθ' ἣν ἐποχὴν εἰς τῶν ἀγλαῶν βλαστῶν τῆς ἡμετέρας λαοφιλοῦς δυναστείας, ἀπόγονος καὶ οὗτος τῶν Αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, ὠδήγησεν εἰς τὸν γρημῆλον βωμὸν περικαλλῆ νόμῳ, γεννηθεῖσαν ὑπὸ τὴν οὐρανὸν ἐνὸς τῶν κρατιωτέρων θρόνων τῆς ἡφελίου.

Μετ' εὐκλειστῶν αἰσθημάτων

ὁλος ἡμέτερος
Κλέων Ραγκαβῆς

τῆς μέσης Ἰταλίας, καὶ ἰδίως τῆς πρωτευούσης αὐτῆς. Συγχρόνως δὲ ὑπὸ τῶν Λομβαρδῶν ἀπειλούμενοι, οἵτινες, ἐκ τε τῆς βορείας καὶ τῆς νοτίας χώρας ἠρμηθέντες, κατείχον ἤδη πολλὰς τῆς μέσης χερσονήσου γαίας, ἐπεζήτησαν τὴν ἀνομήν τοῦ κραταιοῦ τῶν Φράγκων Ἡγεμόνος, Πιπίνου τοῦ βραχέος, ὅστις, ταπεινώσας τοὺς Λομβαρδοὺς, ἰδώρησε πολλὰς τῶν κτήσεις αὐτοῦ εἰς τοὺς Ποιτίρηκας, καὶ ἴδρυσεν οὕτω τὴν κοσμικὴν τῆς ἀγίας Ἐδρας ἑξουσίαν.

Ταῦτα δεῶν ὁ ἡμέτερος Κωνσταντῖνος Ε', ἀπειρηθῆναι, δι' ἐπαυελιμμένον πρὸς τὸν Πιπίνου Πρεσβειῶν, τὴν ἐξουδετέρωσιν τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Πάπα, καὶ τὴν πρὸς τὴν μεταρρυθμισίαν ἐξενόμενοι αὐτοῦ. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Γυζέλαν ἐξέστησεν ὡς νόμῳ διὰ τὸν ἴδιον υἱὸν Λέοντα τὸν Δ'. Ἀλλὰ καίτοι ὁ Πιπίνος ἡδέως ἤκουσε τὴν πρότασιν, καὶ ἀνταπέστειλεν εἰς Βυζάντιον Πρεσβεῖας, οἵτινες ἐπανέκαμψαν μετὰ τῶν ἡμετέρων, οἱτε κατὰ τὸ 767 συνεκλήθη ἐπὶ τοῦτον ἐν Γενυλῶν συνέδριον τῶν Γάλλων μεριστῶν, ὁ Πάπας, ποικιλοτρόπως ραδιορρήσας, καὶ ἀναμίξας ἐπιτηδεῖως τὸ δόγμα τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐματαιῶσε τὴν διαπραγμασίαν.

Συνεπεία δὲ τοῦτον Κάρολος, ὁ βραδύτερον ἐπιζληθὴς μέγας, οἱτε διεδέχθη τὸν πατέρα, ἐξηκολούθησε τοὺς Λομβαρδοὺς πολεῶν, καὶ τὸν Πάπαν προικίζων, οἱ δὲ ἡμέτεροι Βασιλεῖς, ὧν οἱ Λομβαρδοὶ Λοῦκες ἐξελιπύρησαν τὴν ἀνομήν, προστόμως παρέσχον αὐτὴν ἐκ τε τῆς κάτω Ἰταλίας καὶ τῆς Σικελίας, ἣν ἐπι κατέχομεν. Τοῦτο δὲ πρῶτοντες ἐξεληρέτου ἀναμμιλέτως τὰ κράτιστα τῆς Αὐτοκρατορίας συμφέροντα, καθόσον παρὰ τῶν Λομβαρδῶν οὐδεὶς ἐπῆρξε κίνδυνος, ἐνῶν ὁ μὲν Πάπας ἐπεδίωκε τὴν ἴδρυσιν κοσμικοῦ Κράτους, ὁ δὲ Κάρολος Αὐτοκρατορίας ἰσοτίμου πρὸς τὴν ἡμετέραν.

Ἀλλ' ἡ Βασιλίσα Εὐδὴνη, ἡ θρησκονανὴς οὐζυγὸς τοῦ Λέοντος Δ', μόλις κατέσχε τὴν ἀνομήν, ταῦτα πάντα περιδοῦσα καὶ εἰς μόνον τῶν εἰκότων τὴν ἀναστέλλουσαν ἀφορῶσα, ἐπεζήτησε καὶ αὐτῆς τὴν φίλιαν τοῦ Καρόλου, καίτοι ἐθυσίαζεν οὕτω τοὺς φρασκοὺς αὐτῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ συμμάχους, τοὺς τε Φράγκους καὶ τὴν Ἁγίαν Ἐδραν ἐπισχρόουσα. Καὶ δι' ἐν εἴτῃ 781, τοῦ Κα-

ρόλου εν Ἰταλίᾳ διατρέφοντος — ἀπέστειλεν Εἰρήνη Κωνσταντῖνον Σικελλάριον, καὶ Μάμαλον Ποιμικήριον πρὸς Κάρολον, Ρῆγα τῶν Φράγκων, ὅπως τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, Ἐρυνθρῶ λεγομένην, νυμφεύσῃται τῷ Βασιλεῖ Κωνσταντῖνῳ, τῷ νῦν αὐτῆς» — ὡς λέγει ὁ χρονογράφος. Ἐπειδὴ δὲ ὁ μὲν νυμφίος ἦν ἑνδεκαετής, ἡ δὲ νύμφη ὀκταετής, παρέμεινε αὐτὴ παρὰ τῷ πατρὶ, ἡ δὲ Εἰρήνη — «γενομένης συμφωνίας καὶ ὁρκῶν μεταξὺ ἀλλήλων, κατέλιπεν Ἐλισσαῖον τὸν Ἐννοῦχον καὶ Νοτίριον πρὸς τὸ διδάξαι αὐτὴν τὰ τε τῶν Γραικῶν γράμματα, καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ παιδεῦσαι αὐτὴν τὰ ἥθη τῆς Ῥωμαίων Βασιλείας» — Θεοφ. Σ. 705.

Λίαν ενδιαφέρουσα ἐστὶν ἡ ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν δευτέρα αὐτῆ ἀπόπειρα συνοικεσίῳ συνδέοντος τὸ ἡμέτερον πρὸς τὸ φραγκικὸν Βασίλειον, ταύτην δ' ἐπικολούθησεν ἀργότερον τρίτη, ἐν παραδοξοτέρᾳ, ἢ τῆς ἐνώσεως αὐτοῦ τοῦ Καρόλου μετὰ τῆς Εἰρήνης. Λίς ἀναφέρει τὰ περὶ τοῦ ἀλλοκότου τούτου δεσμοῦ ὁ Θεοφάνης, λέγων ὅτι ὁ Κάρολος μελετήσας κατ' ἀρχάς ἐκστρατείας κατὰ τῆς Σικελίας — «μετεβλήθη, ζευχθῆναι μᾶλλον Εἰρήνῃ βουλήθει, Πρέσβεις εἰς τοῦτο πέμψας τῷ ἐπιόντι χρόνῳ» — καὶ κατοίερω — «ἐφθασαν δὲ καὶ οἱ ἀποσταλέντες παρὰ Καρόλου ἀποκρεσάριοι καὶ τοῦ Πάπα Λέοντος πρὸς τὴν Εἰρήνην, αἰτοῦμενοι ζευχθῆναι αὐτὴν τῷ Καρόλῳ πρὸς γάμον, καὶ ἐνώσαι τὰ ἔθνη καὶ τὰ ἰσπερία, ἡμεῖς ὑπὸ κινουσαν ἄν, εἰ μὴ Ἀέτιος οὗτος, ὁ πολλαίκις ρηθείς, ἐκόλυσε παραδυναστεύων, καὶ τὸ Κράτος εἰς τὸν ἴδιον ἀδελφὸν σφετεριζόμενος». — Σελ. 737. Ἐπιχειροῦνται δὲ ταῦτα ἐπὶ τοῦ Κεδρηνοῦ καὶ τοῦ Ζωναρά.

Οἱ νεώτεροι ἱστορικοὶ θεωροῦσι τὸ σχέδιον μνηθῶδες, ἀλλ' ἀδίκως, νομίζομεν. Ἀληθές ἐστὶν ὅτι οὐδόλως ἀναφέρεται ἐπὶ τῶν δυτικῶν χρονογράφων, οἵτινες ἐν τούτοις μνημονεύουσι τῆς κατὰ τὸ 802 σταλείσης πρεσβείας εἰς Βυζάντιον, ἀλλ' ἐπαρκῶς ἐξηγεῖ τὴν οἰκὴν ταύτην ἢ ἀποτυχία τῆς διαπραγματεύσεως, γνωρίζομεν δὲ ὅτι αἱ σχέσεις τῆς ἡμετέρας Ἀδελφῆς μετὰ τῆς φραγκικῆς δυναστείας ἦσαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην συνεχεῖς. Οἷον στάδιον διὰ τοὺς περὶ τὴν ἱστορίαν φιλοσοφούντας! Ἐὰν ἐτελεῖτο ὁ διὰ τε τὴν ἡμετέραν θρησκείαν καὶ τὴν ἐθνότητα ὀλέθριος ἐκεῖνος δεσμός, αἱ τύχαι τῆς ἀνθρωπότητος κατὰ τοὺς ἐπακολούθησαν αἰῶνας ἦθελον πιθανῶς παρῆσθαι πρὸς ἡμῶν σίμμερον ἐπὶ διὰ φρονον ὅλως μορφήν. Ὑπῆρξεν ἐπομένως ἐπὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην σωτηρία ἢ ἀντίστασις τοῦ Ἐννοῦχου Ἀετίου, ὅστις ἰδιοτελῶς τότε σκευωρῶν, καθώρισεν τὰς τύχας ὀλοκλήρων λαῶν.

Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν μνηστειαν τῆς Ἐρυνθρῶς, ἢ Ροιτρούδης, μετὰ τοῦ Κωνσταντῖνου ΣΤ', ἡμεῖς διελέθη καὶ αὐτὴ, ὡς αἱ δύο προμνησθεῖσαι. Ψηφισθείσης, πρὶν ἢ εἶ ἡβασώ-

σιν οἱ νεαροὶ νυμφῖοι, ὑπὸ τῆς Ζ' Συνόδου τῆς ἀναστηλώσεως τῶν εἰκόνων καὶ τοῦ Καρόλου, οὐ μόνον ἀρνηθέντος τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸν Πάπαν ἐκδήμιος ὑποστηρίζαντος, ὅστις ἀνέβαλλε τὴν ἐπιχώρῳσιν τοῦ Πρακτικοῦ ἐνόσου ἔμμενον ἐκκρεμῆς αἱ βαρύνεται αὐτοῦ ἀπαντήσεις, ἢ μερὶς τῶν μετρίων μεταρρυθμιστῶν ἀπήτησε τὴν διάλυσιν τῶν πρὸς τοὺς Φράγκους σχέσεων, καὶ τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν πατροπαράδοτον τοῦ Κράτους πολιτικὴν. Συνεπεῖα δὲ τούτου — «λύσασα ἡ Βασίλισσα Εἰρήνη τὴν πρὸς τοὺς Φράγκους συναλλαγὴν, ἀπέλυσε Θεοφάνην τὸν Πρωτοσπαθάριον καὶ ἤγαγε κόρην ἐκ τῶν Ἀρμενιακῶν, ὀνόματι Μαριαν ἀπὸ Ἀρμίας, καὶ ἐζευξεν αὐτὴν Κωνσταντῖνῳ τῷ βασιλεῖ καὶ νῦν αὐτῆς, πολλὰ λυπουμένην αὐτοῦ, καὶ μὴ θέλοντος, διὰ τὴν πρὸς τὸν Κάρολον θυγατέρα, τοῦ Αἰγῶς τῶν Φράγκων, σχέσιν, ἣν εἶχε προμνηστευσάμενος. Καὶ ἐπετέλεσαν τοὺς γάμους αὐτοῦ μὴν Νοεμβρίου». — Θεοφ. Σελ. 718.

Ἡ πίστις τοῦ νεαροῦ Ἀνακτος, ὅστις ἦγε τότε τὸ 18ον ἔτος, πρὸς τὴν Γαλάτιδα μνηστὴρ αὐτοῦ, ἄγουσεν τὸ 15ον, ἔχει τι τὸ κατανοητικόν, καθόσον οὐδεμίᾳ προσωπικῇ μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέρεται συνάφεια, ἐγγώρῳσε δὲ αὐτὴν μόνον ἐκ περιγραφῶν καὶ εἰκόνων. Περὶ ἀλληλογραφίας οὐδὲν λέγομεν, καθόσον ὑποθέτομεν αὐτὴν μὴ συνίδουσαν πρὸς τὴν ἀσθηρότητα τῶν χρόνων ἐκείνων. Ἄλλως, οἷον ἤθελεν εἶναι τὸ ἔνυμνον αὐτῆς ἐνδιαφέρον. Φανταζόμεθα τὴν νεαρὰν Ἡγεμονίδα ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Ἐλισσαίου γράφουσαν, καὶ παρεισάγουσαν λάθηρα τριφερὰς τινος Γαλατικῆς ἐκφράσεις ἐπὶ τὸν πομπώδη φρόντον τῆς βυζαντινῆς φρασεολογίας. Ποῦ δὲ ἡ κόρη σήμερον τῆς κομητῆς βασιλόπαιδος καὶ τοῦ σφραγγῶτος μνηστῆρος; Οὐδὲν ἀπόλλυται, λέγουσιν οἱ φρονιολόγοι, ὥστε ὑπάρχει ἀκόμη, ἀλλὰ ποῦ καὶ ἐπὶ ποίαν μορφήν; Ἰδοὺ ἐνθὺν διὰ τοὺς ὀνειροπόλους ζήτημα!

ΚΛΕΩΝ ΡΑΓΚΑΒΗΣ

ΟΡΙΣΜΟΙ ΤΕΧΝΗΣ

Ἔργον τέχνης εἶνε τεμάχιον φύσεως ὁράμενον ἐπὶ τὸ πρῶτον μὲν ἰδιωτογραφίας

Ζολᾶ

Ἡ τέχνη εἰς οὐδεμίαν ἀνέκει χώρον κατὰ γὰρ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ.

Μιχαὴλ Ἀγγελος

Ὅσον μεγαλοπρεπεστέρα εἶνε ἡ φύσις, τόσο ἀπλουστερα πρέπει νὰ εἶνε ἡ τέχνη, ἢ ἀντιγραφουσα αὐτήν.

Κ.

* ΑΠΟ ΤΑΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ *

ΤΟ ΜΑΤΩΜΕΝΟ ΓΡΑΜΜΑ

I

ΥΠΕΡΛΕΚΟΝΤΟ ἀκόμη ἐκπνεύσαντα μερικοί ἀκτίνες ἠλιακοῦ φωτός ἐνθ' ὅφρεις παλλεῦκον νεφῶν ἐλάμβανον περὶ τὴν ὄψιν, ὡς παρακαταθήκην, χρυσῶν ἀνταύγειαν.

Ἡ αἰθουσα, μουσεῖον καλλιτεχνημάτων, ἐδέχτο δευτέρως τὸ ἡμίφως εἰς τὸ ὅποιον ἐξίστραπτον τὰ πλαίσια τῶν εἰκόνων. Εἰς τὸ βάθος παρὰ τὸ κλειδοκύμβαλον, ἀνεκκλιμένη μετὰ νοχελείας προσέπαιξε μὲ τὴν ἀκραν μουσικοῦ τεμαχίου ἡ Ἀνθῆ, ἡ χαριτωμένη νύμφη τῆς καρδίας του. Αὐτὸς — εἰκοσαετής — ἐκεῖ πλησίον ἐταλαντεύετο ἐπὶ κινητῆς ἑδρας σιγῶν, κατακκόκκινος, μελαγχολικός, μὲ τὴν κεφαλὴν ἀσυνειδήτως πρὸς τὰν ἑστραμμένην, οἶνει προσμετρῶν τὰ ποικίλα τῆς ὀροφῆς.

Εἰς τὸ κοιμητήριον ἐκεῖνον τῶν αἰσθημάτων αἰφνης ἠκούσθη ἡ φωνὴ τῆς Ἀνθῆς, οἶνει ἀπύχνης διακοπείσης ὀμιλίας.

— Εἶμαι ἐλευθέρᾳ νὰ πράξω ὅ,τι θέλω. Ἐπίστευσα εἰς σέ' ἦτο πολὺ κακόν, πολὺ ἀσχημὸν αὐτό... Λοιπόν, μὴ ὀρκίζεσαι, περιττόν. Τὸ γράμμα εἶνε ἐδῶ καὶ δὲν ἔχεις ἄλλο νὰ κάμῃς μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν αὐτῆν ἢ νὰ φύγῃς, νὰ φύγῃς, κύριε...

Καὶ ἠγέρθη πρώτη αὐτῆ. Ἐκεῖνος ἐσιώπη: Ἐὰν ὑπῆρχε ὀρεκτόν φῶς εἰς τὴν αἰθουσαν, θὰ ἔβλεπε ἡ Ἀνθῆ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του. Δάκρυα ἀπελπισίας:

— Καὶ ἐὰν εἶμαι θῦμα ἀπάτης, ζωποδυσίας... Καὶ ἐκάστη λείψ ἐξερχομένη τοῦ στόματός του ἀνῆρχετο ὄλην τὴν φωνητικὴν κλίμακιν τῆς ἀγωνίας.

— Ἐκδικήσου σύ, ἀλλ' ἐμὲ ἄφησε νὰ σὲ οἰκτείρω.

Ἐδέχθη τὸν κεραυνὸν ἀπὸ τὰ χαριτωμένα ἐκεῖνα χεῖλη, τὰ ὅποια περιπαθεῖς στίχους ἐγγώριζαν.

Καὶ ἄφηκε τὸ στάδιον ἐλεύθερον εἰς τὴν εὐγλωττίαν τῆς.

— Ἄλλ' ἐστὼ τώρα εἶμαι ἐντελῶς ἐλευθέρᾳ διὰ νὰ ἀντικαταστήσω τὴν ἐλαφρότητα τὴν ἰδικὴν σου μὲ ἐν εἰλικρινῶς αἰσθημα ἄλλου... Δὲν σὲ ἐξηνάγκασα εἰς τίποτε, εἰς καμίαν θυσίαν. Σὺ ἀπεδείχθη ὅτι ἠθέλησες νὰ παίξῃς μαζί μου· ἐγὼ δὲν ζητῶ τίποτε ἄλλο ἀπὸ σέ ἢ νὰ μὲ ἀφήσῃς ἠσυχον. Τοῦτο εἶναι δικαίωμα ἰδικόν μου, εἶνε καθῆκον ἰδικόν σου. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ ἡ ἰδικὴ μου εὐκρινεία, αὐτὸ ἐπιβάλλει ἡ ἰδικὴ σου ἀξιοπρέπεια.

ἠθέλησε νὰ ἀπαντήσῃ, τόσον σκληρῶς λακτιζόμενος ἀλλὰ προέβη μόνον εἰς συγκεχυμένην χειρονομίαν. Τὸ ἀδίκον ἦτο τόσον προφανές, ὥστε

τὸν ἐπνιγε, ἐχαμύλωσε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ συνεσπάρσθησαν τὰ χεῖλη του εἰς πικρότατον μειδίαμα.

— Βεβαίως γελᾷς διὰ τὴν ἀνουσίαν ποῦ εἶχα νὰ σὲ πιστεῦω τόσον καιρόν...

— Εἶσαι κυρία νὰ κάμῃς ὅ,τι θέλεις. Δύνασαι νὰ κάμῃς τὴν καρδιά σου — ἐὰν ἔχῃς τέτοιο πρᾶγμα ἀσευρέτον σήμερον — τόσα κομμάτια ὅσα βλέμματα προσηλθύνται ἐπάνω σου νᾶθε φορὰ ποῦ πᾶς περιπάτο. Ἄλλὰ εἶναι πολὺ ἀδίκον, εἶναι φρικτόν νὰ ἀμφισβητῆς τὸν ἐρωτά μου, νὰ ἀρνεῖσαι εἰς ἐμὲ συνειδήσιν. Ἐνὼ νὰ σὲ ἐμπαίξω...

— Τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου, τὸ ἀκουσα μὲ τὰ αὐτιά μου. Ἐπειτα θέλεις καὶ ἄλλαν ἀπόδειξιν; Τί ἔγινε τὸ γράμμα μου;

— Τὸ ἔχω θάψῃ εἰς ἓνα κρυφὸ συτᾶρι...

— Τὸ ὅποιον εἶνε ἐντελῶς κενόν.

— Σοῦ ὀρκίζομαι πῶς τὸ ἔχω.

Ἐφευδέτο, ἀλλ' ἠθέλε νὰ τὸν πείσῃ διὰ παντός τρόπου, σωζόμενος ἐπὶ τέλους καὶ αὐτὸς μίαν φορὰν. Τὸ εἶχε δόσῃ τὸ γράμμα εἰς τὸν καλλίτερόν του φίλον, τὸν Κίμωνάδλ' αὐτὸς θὰ ἐπροτίμα νὰ ὑφίστατο οἰονομήσει μαρτύριον παρὰ νὰ προδώσῃ τὸ ἄγνον αἰσθημα τοῦ φίλου του. Τὸν ἐγγώριζε καλά.

Ὁ ὀργανισμὸς του εἶχεν ὑποστῆ τοιοῦτον κλονισμὸν, ὥστε ἐσύρθη διὰ νὰ ἐξέλθῃ τῆς αἰθούσης.

Ἄλλ' ἡ Ἀνθῆ ἔμα τὸν εἶδε νὰ ἀπομακρύνεται ἔτρεξε πίσω του.

— Νὰ μοῦ δώσῃς τὴν φωτογραφίαν μου. Σοῦ εἶνε περιττὴ. Ἐπειτα, δὲν θέλω νὰ τὴν ἰδῶ νὰ κάμῃ περιοδικῶς εἰς τῆς τόσπερ τῶν φίλων σου...

— Ὅλα, ὅλα θὰ γίνουιν, εἶπεν ἐκεῖνος μὲ μίαν ἀγωνίαν.

— Ἀκουσα τόσα ψέμματα ἕως τώρα! ἐπρόσθεσεν ἡ Ἀνθῆ μὲ τόσῃν καταφρόνησιν, ὥστε ἐκεῖνος μὲ πνιγμένην φωνὴν μόλις κατόρθωσε, οἶπτος τελευταῖον βλέμμα, νὰ εἰπῇ:

— Τὴν ἀλήθεια θὰ τὴν μάθῃς ἀπόψε, ἀπόψε. Καὶ ἠφανίσθη ἀναμιχθεῖς εἰς τοὺς διαβάτας τῆς ὁδοῦ.

Ἡ Ἀνθῆ τὸν ἐλυπήθη. Εἶχε δίκαιον νὰ ἀγανακτήσῃ ὅταν ἔβλεπε τὸ αἰσθημα τῆς τὸ ὅποιον εἶχε περικλείσῃ εἰς τὸ μόνον ἐμπιστευτικόν γράμμα ποῦ χάριν αὐτοῦ καὶ μόνον ἔγραψε εἰς τὴν ζωὴν τῆς, νὰ τὸν ἐκθέτῃ, νὰ τὸν ἐξευτελίξῃ ἀνακοινῶν αὐτὸ εἰς τὸν ἓνα καὶ εἰς τὸν ἄλλον.

Ἄλλ' ἐννόησε ὅτι ἐδείχθη πολὺ σκληρᾶ. Κατεδίκασε τὸν ἔνοχον εἰς τὴν ἐσχάτην τῶν ποιῶν. Εἰς τὸν ἐρωτά δ' ἐσχάτη ποιῆν εἶνε ἡ ἐγκατάλειψις.

Τὴν ποιήν ὁ ἴδιος ἠθέλησε νὰ ἐκτελέσῃ. Ἐξηπλώθη τὸ βράδυ εἰς τὸ κρεββάτι, ἦνοιξε μίαν ἀρτηρίαν του. Τὸ αἷμα ἐξεπῆδησεν ὀρμητικόν. Ἐπῆρε τὴν φωτογραφίαν τῆς, τὴν ἔγραψε μὲ ἀβήθονους σταγόνας. Ἐδесе προσώρον... τὸ χεῖρ του — εἶχε τὸ τελευταῖον αὐτὸ θάρρος — ἐκλείσε εἰς ἓνα φάκελλον τὸ γράμμα, τὸ ἐπέγραψε, ἀφήρησε τὸν ἐπίδεσμον, ἐξηπλώθη καὶ ἐκοιμήθη διὰ νὰ μὴ ἐξυπνήσῃ πλέον.

II

Ἡ Ἀνθῆ ἐπαιξε τὸν τρελλότερον χορδόν. Ἡ νότες γοργῶς ἐχοροπηδοῦσαν ὡσὰν νὰ ἠθέλαν νὰ

φύγουν από την κάμαρα, να χυθούν έξω εις τόν ορόμον.

Κτυπά η πόρτα.
 Ένα γράμμα! Ο υπηρέτης, βιαστικός, είπε να το διαβάση ή κ. Άνθη γρήγορα, διότι θέλουν να εξηγήσουν κάποιον θάνατον

Με όσση ταχύτητα έπαιξε πρό όλίγου, με την αϋτήν απεσφράγισε τόν φάκελλον.

Η φωτογραφία της πλημυρισμένη εις τó αίμα. Τήν επλημυρίσειεν ό στεναγμός τά χείλη της όμως είχαν άκουγίδησι επάνω εις τήν εικόνα και ό στεναγμός μόλις ήκούσθη.

— Άπάντησις μπορούσε να δοθή άν εξουθε εκείνος. Πήγαινε...

Έφυγεν ό υπηρέτης και αϋτή εκκλιόθη εις ένα καναπέν.

Οι λυγμοί ήσαν τόσον πολλοί, ώστε ωραιότεραν μουσικών, εις τó ανεβασιό της εις τούς ουρανούς, δεν θά ήθελεν ή ψυχή του άυτοκτονησαντος

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

κ κ κ

ΘΑΝΑΤΟΣ ΔΥΤΟΥ

αι έρρεγγε τόν επιθανάτιον ρόγγον ενώ περίε, εις τās άλλας κλίνας, με τά όμματα άπλανή και προσηλωμένα επ' αϋτου, παρηκολούθουσι και τās ελαχίστας κινήσεις του μόλις ανοιγοκλειομένου στό-

ματός του.

Δύται και αϋτοί, εκ του ίδιου νοσήματος πάσχοντες, παρηκολούθησαν όλα τά συμπτώματα του ψυχορραγούντος συναδέλφου των και προδλέοντες και δι' έαυτούς τó αναμενόμενον μοιραϊον τέλος, άκίνητοι ως εκ της παραλυσίας, ήσαν άπολιθωμένοι εν τή ώχρητητι του προσώπου των.

Και τήν εικόνα ταϋτην έφώτιζαν που και που, ως εκ του κλυδωνισμού του σκάφους, σί δια τών φεγγίτων του θεραπειτηρίου του πλοίου διολιθοίνουσαι τελευταίαι άκτίνες του δύνοντος ήλιου αναμένοντες τó τέλος του δύτου, όπως τó αναγγείλη τήν έπιούσαν, αναπέλλων, εις τήν δύσμοιρον μητέρα του.

Και τó τέλος επήλθε. Και ό δύτης ανέδωκε τήν υστάτην πνοήν, εν τή σπαρακτική εκείνη αιγή ήν δεν διεκοπτον ούτε θρήνοι της μητρός, ούτε έδυρμοί της συζύγου, ούτε κοπ τοί τών τέκνων, άλλ' ό μονότονος ρυθμός της στρεφομένης έλικος και ό ρόγχος τών προς πρόωραν θραυομένων κυμάτων.

... Τó άσμα του ήλιου αναφαίνεται άπισθεν τών εε άμμου γηλόφων της έρήμου. Τό παν ειγε χρυσοϋν και ρόδινον. Και ό υπό τóσης λαμπρότητος προαγγελθείς αστήρ, έξέρχεται τέλος εκ μιας νεφέλης φωτεινής και

ρίπτει τās πρώτας άκτίνας του επί του πτώτατος του δύτου, του εξηπλωμένου εκτάδην επί του καταστρώματος.

Η μηχανή κρατεί. Η σημαία και ό επισείων μεριστίων υποστέλλονται ενώ του πλοίου τó πλήρωμα, παρεταγμένον επί του καταστρώματος, παρακολουθεί άσκεπές, μετ' θρησκευτικής εύλαθείας, τās εύχας τās απαγγελόμενας υπό του εκπληρουντος χρέη ιερέως ναϋτου.

Και μετ' τās εύχας, παφλασιόσ υδατος άκούεται. Είναι ή θωπεία της θαλάσσης, ό τελευταίος άσπασμός που δίδει εις τόν νεκρόν, τόν όποϊον δέχεται εις τούς κόλπους της— εις τόν νεκρόν ό όποϊος ειχεν άφιέρωση όλόκληρον τήν ζωήν του εις αϋτήν, τήν τόσον θρηϊώδη έρωμένην του.

Άντί της μητρός του, αντί της συζύγου του, αντί τών τέκνων του, τόν άσπάζεται νεκρόν μόνον ή θάλασσα!...

... Η σημαία και ό επισείων επείρονται εις τήν θέσιν των, ή μηχανή κινείται επί τά πρόσω και τó πλοϊον εξακολουθεί τήν πορείαν του.

Άκται Παρθαρίας. Έπί της «Κρήτης».

ΝΑΥΤΙΚΟΣ

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ
 EN ΕΛΛΑΔΙ (*)

Με τόν θάνατον του Κουτουζη, ή τέχνη δεν έμεινε άρρανή. Τόν διεδέχθη έτερος Ζακύνθιος, ό Νικόλαος Καντούνης, ιερέυ και οϋτος.

Ο Καντούνης έγεννήθη τῷ 1768. Ο πατήρ αϋτου, τó όνομα Ιωάννης, ήτο ιατρός, πικητής περιπατής, συγγραφεύς Χλωρίδος της Ζακύνθου με όμμοσιευθείσης, και έμμέτρου κωμωδίας υπό τόν τίτλον *οι Γιαννιώταις*, δι' ής διακωμώδει τούς έμπειρικούς ιατρούς, οτινες εξ' Ηπείρου ήρχοντο εις Ζακύνθον, έχοντες εν πήρξ τά φάρμακα. "Ετι δε μετέφρασεν έμμέτρω τόν *Μεταστάσιον*.

Ο οίκος του Καντούνη δεν ήτο εύπакτρίδης άλλ' άπλουσιώτατος και τοίς πασι προσφιλής.

Ο Νικόλαος Καντούνης ήκρασάτο τών μαθημάτων τών εν Ζακύνθω διδασκάλων και ίδιως Άντωνίου του Μαρτελαου, του έχθρου του Κουτουζη.

Η φύσις όμως ειχε τόν Καντούνην προαιεσι με εξάίρετον προς τήν ζωγραφικήν τέχνην κλί-

(*) Συνέχεια.

Γ. ΡΟΥΛΟΥ

Προσωπογραφία Δ. Τ.

σιν. Εκ παιδικής ηλικίας ήμα έβλεπε μολυβδοκονόδουλον, ή γραφίδα ή άνθρακκ, άμέσως έσχεδιάζε τι ή επί χάρτου ή επί εξωφύλλου βιβλίου ή επί τοίχου, άλλ' και εν τή μικρή εκείνη ηλικία, λίαν δεξιώς άπετύπου τās ιδέες του ήχογραφών και κι άμορφοι προσωπογραφίαι του εκέκτηντο πλεονεκτήματα ύπισχυόμενά τóση λαμπρόν μέλλον, ώστε ιδών αϋτά ό άριστοτέχνης Κουτουζης δεν ήθέλησε να διδάξη αϋτῷ ή τά πράκτα της τέχνης στοιχειά, καθότι ήτο άνης φθονερός, συνεπώς ήθελε τó μονοπώλιον της τέχνης εν Ζακύνθω.

Ο νέος εύρίσκειτο εις άμηχανίαν και πωλάκις έκλειε μη δύναμενος να μάθη τά μυστήρια της τέχνης, επειδή ό Κουτουζης τῷ ειχεν έμποδίσει τήν είσοδον εις τó ζωγραφείον του. Να μεταβή εις τήν Ιταλίαν δεν ήθελον οι γονεϊς. Είχον άποκτήσει πέντε τέκνα τόν Γεώργιον, τήν Ακύραν, τόν Νικόλαον, τόν Ιερώνυμον και τήν Μαρρίαν. Τά δύο ήθελαν άπέθανον πριν ή συμπληρώσσει τó πρώτον της ηλικίας των έτος. Ο Γεώργιος πολύ νέος σταλείς εις τήν Ιταλίαν προς εκπαίδευσιν, άπεθίωσεν εν Παδούη, πριν ή συμπληρώση τó δέκατον τέταρτον έτος της ηλικίας του. Ο θάνατος έφύβισε τούς γονεϊς και τούς ήνάγκασε να μη

στείλωσι τόν Νικόλαον εις τήν Ιταλίαν όπως τελειοποιηθῆ εις τήν ζωγραφικήν. Ο Νικόλαος όμως επενόησε τó εξής τέχνασμα. Ο Κουτουζης ειργάζετο κεκλεισμένων τών θυρών και ό νέος Καντούνης έδωροδόκει τόν υπηρέτην αϋτου ένα τόν άφίνη, τούλάχιστον, να βλέπη δια του κλείθρου τόν καλλιτέχνην εργαζόμενον.

"Ωστε ήτο αϋτοδίδακτος, οϋτως ειπείν, ό Καντούνης και γράψας αϋτός ό ίδιος τήν εικόνα του έθεσε σϋν άλλοις τόν *Χρόνον*, τήν *Τύχην* άνωθεν δε τόν *όφθαλμόν* του Θεού. 1)

Δια μόνης της θελήσεως και του κόπου έγένετο ό Καντούνης καλλιτέχνης, ως ό ίδιος επανελάμβανεν, θέλων τρόπον τινά να κακίση τόν Κουτουζην, όστις του εκλεισε τó ζωγραφείον, άλλ' ως καλώς παρατηρεί ό κ. Μαρτυριάννης (2) εν ό Κουτουζης εκλεισε τήν θύραν εις τόν μαθητήν, δεν ήδυνήθη όμως ν' άφαι-

1) Η εικόνα αϋτη εκειτο άλλοτε εν τῷ 'Αρχιεπισκοπείω Ζακύνθου, νϋν σώζεται εις τήν οικίαν του ιερέως Ν. Λάτα, αδελφου του διαπρεπούς ιεράρχου και ρήτορος. Επίσης εν τή οικία τών αδελφών Μαρτινέγκου, σώζεται ή εικόνα του Κουτουζη.

2) Δύο έργα του ζωγράφου Καντούνη εν τῷ 'Αθηναϊκῷ περιοδικῷ Έστία του 1893 αριθ. 39.

ρέση και τὰ ἔργα τοῦ Δοξάρᾳ καὶ τὰ ἰδικὰ ἀπὸ τὰς ἐκκλησίας τὰ ὅποια ἠδύνατο νὰ μελετήσῃ καὶ νὰ μιμηθῆται ὁ εἰς ἐκυτόν ἀφελὲς Καντούνης. Ὁ ὑπὸ τῆς φύσεως λαθῶν ὡς δῶρον τὴν εἰς τὴν τέχνην εὐφυΐαν δὲν δύναται διὰ μιᾶς νὰ εὐδοκιμήσῃ. ὅπου καὶ ἂν καταβάλλῃ κόπου, εἰὰν μὴ εὐρὴ πρὸ αὐτοῦ ἄλλως διανοιζαντες τὴν ὁδὸν καὶ καταστήσαντες προσιτὴν εἰς αὐτόν τὴν τέχνην. Λέγεται μάλιστα ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Πραχάλλ, ὅτε εἶδε κρυφίως τὰ μὴ πῶ τότε τελειωμένα ἔργα τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου ἐν τῇ ὁροφῇ τῆς Cappella Sextina, ἠλλάξεν πάραυτα τρόπον ἐργασίας τοσοῦτον ἰσχύει ἐν μόνον βλέμμα κρυβδὴν ριπτόμενον, ὅπως μεταβάλλῃ ὀλοκλήρως τὰς ἰδέας τοῦ καλλιτέχνου. Ἀμάρτημα ἦτο ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ μεταβῆ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἥτις ὀλόκληρος εἶνε μουσεῖον καλλιτεχνικὸν νὰ μελετήσῃ τὰ ἀριστουργήματα τῆς τέχνης. Ἐὰν εἰς τὰ ἐξαιρέτα ὄρα, ἅτινα ἡ φύσις ἐπέδωκεν εἰς αὐτόν προσετιθέτω συστηματικὴ μελέτη ἐπὶ τὸ σπουδαιότερον τῆς ζωγραφικῆς, ἢ τοῦλάχιστον ἂν ὁ πρὸς τὴν τέχνην μέγας ζῆλος, ὅν εἶχεν ἐν τῇ νεανικῇ του ἡλικίᾳ, δὲν ἐμειοῦτο ἀφ' οὗ ἀπέκτησε δημοτικότητα καὶ ὄνομα καλοῦ καλλιτέχνου, ἢ Ἑλλάς, θὰ εἶχε τὸν ἀριστοτέχνην τῆς. Κι' ἂν ὁ Κουτούνης ἐγκαίρως τὸν εἶδασκε τῆς τέχνης τὰ μυστήρια ἢ τοῦλάχιστον εὐσυνειδήτως τὰ στοιχεῖα, ἠδύνατο αὐτὸς πρὶν ἢ τὸν διδάξῃ νὰ φωνήσῃ ὡς ὁ Περουγῖνος ὅτε ἀπέκτησε μθητὴν τὸν Πραχάλλ: "Ἄν εἶνε μαθητὴς μου, ἐντὸς ὀλίγου θὰ εἶνε διδάσκαλός μου.

Ὁ βίος τοῦ Καντούνη εἶναι ὠραῖον παράδειγμα ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς. Ἀνεδείχθη διὰ μόνης τῆς θελήσεως. Ἡ νεωτέρη Ἑλλάς ἔχει ὄχι ὀλίγα τοιαῦτα παραδείγματα. δυνάμενα νὰ κοσμήσωσι τὰς σελίδας τοῦ Smalls καὶ ἄλλων, οἵτινες διὰ παραδειγμάτων ἀπέδειξαν τὰ θεύματα τῆς αὐτοβοηθείας. Ἡ ἱστορία τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων εἶνε πλήρης τοσοῦτων παραδειγμάτων κερτερίας, ὥστε τολμᾷ τις νὰ εἴπῃ ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ μεγαλοφυΐα εἶνε ἐνίοτε δημιουργημὰ τῆς θελήσεως.

Χειροποιήθειε ἱερεῦς, ἐξελέχθη ἐφημέριος τῆς Εὐαγγελιστρίας τῇ 25 Ἰανουαρίου 1786 καὶ ἐτακτοποιήσε τὰ κεικῶς ἔργα τῆς ἐφημερίας, ὡς δεικνύουσι τὰ βιβλία τῆς ἐκκλησίας ταύτης. Ἐπι δέ, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἐκόσμησε καὶ τὴν ἐκκλησίαν ταύτην διὰ λαμπροτάτων ζωγραφῶν.

Φύσει φιλόπατρις, μετὰ πολλῆς σκεψείως ἀπεφάσισε νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὰ πολιτικά τῆς Ἑπτανήσου. Μέλος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρίας γενόμενος, εἰργάσθη ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν δούλων Ἑλλήνων, διὸ ἐκινεῖται αὐτοῦ καταφέρειτο ὁ πρωθυερεὺς Γραζζώνης, ἀνὴρ φιλαρχος καὶ τῶν Ἀγγλῶν φίλος.

Τῇ 19 Μαΐου τοῦ 1821 πλοῖον ἐκ Κων-

σταντινουπόλεως ἐρχόμενον προσωρμίσθη ἐν Ζακύνθῳ. Εἰς τὸν ναυτῶν παιδίᾳς χάριν εἶπεν Ἐπάροθη ἡ Πόλις. Ἀστραπηδὸν ἢ ψευδῆς αὐτὴ εἶδησις ἀπὸ στόματος εἰς στόμα διεδόθη εἰς ὅλην τὴν νῆσον καὶ πάντας συνεκίνησε. Κωδωνοκρουσαί, πυροβολισμοί, ζητωκραυγαὶ ἀντήχουν πανταχοῦ. Αἱ οἰκίαι καὶ τὰ καταστήματα τῶν φιλελευθέρων ἐστολισθησαν δι' ἀνθῶν καὶ σημαίων.

Τὸ πλῆθος ἐξάλλον ἐκ γαρῶς περιεφέρετο προσβάλλον τοὺς Ἀγγλους καὶ τοὺς μὴ φιλελευθέρους. Ἐωρτάζετο ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ Βυζαντίου! Οἱ φιλελευθεροὶ τῶν ἱερέων ἠνέωξαν τὰς ἐκκλησίας καὶ ἐψαλλον δοξολογίας. Ἐπίσκοπος τῶν δυτικῶν ἦτο ὁ Δακρυατὸς Λουδοβίκος Scacoz ἀνὴρ πολυμαθὴς καὶ φιλελευθερός, ὅστις μιλῶν τὴν εἰδησιν ἐκάμε δέησιν. Ἐκ τῶν ἐορτασάντων ἦτο καὶ ὁ Καντούνης. Ἀλλὰ τὸ γεγονός ἐτάραξε τὸν ἀρμοστήν Ἀδάμ ὅστις ἐπέπληξε τὸν Λατίνον ἐπίσκοπον, ὁ δὲ Γραζζώνης ἐδημοσίευσεν ἐγκύκλιον, δι' ἧς ἀπηγορεύετο τοῖς ὀρθοδόξοις ἐφημερίαις Ζακύνθου ἢ ὑπὲρ τῶν ἀγωνιζομένων δέησις. Ὁ καλλιτέχνης Καντούνης μὴ θελήσας νὰ ὑπογράψῃ τὴν ἀφιλοπατρίδα ἐγκύκλιον τοῦ Γραζζώνη, ἐφυλακίσθη εἰς τὸ φρούριον. Μετ' οὗ πολὺ πάλιν χάριν τῶν φιλελευθέρων αὐτοῦ ἀρχῶν ἐξωρίσθη εἰς μονὴν κειμένην παρὰ τὰς νοτιοδυτικὰς τῆς Κεφαλληνίας ἀκτᾶς, ἐπὶ τινος ἀπορρώγος σκοπέλου ἀναθροσκοντος ἐκ τῆς θαλάσσης, γνωστοῦ δὲ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Λιδῶς καὶ κατὰ τὴν ἔμφρασιν τοῦ λαοῦ, τῆς Κυρᾶς ἀφ' τὸ Λιδά.

Ὁ Καντούνης ἐκεῖ ἐν μίσῳ τῆς συνεχῶς ταρασσομένης θαλάσσης μετακινοῦμενος διέμεινεν ἐξόριστος ἐπὶ τινὰς μῆνας, καλλίστον δὲ τεκμήριον τῆς ἐν τῷ σκοπέλῳ διαμονῆς του ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ μικροῦ ἐκκλησιδίου τέσσαρες ὠραῖαι ἐλαιογραφίαι, τὰς ὅποιας ἀπέστειλεν ἐκ Ζακύνθου, ἐπανελθὼν ἐκεῖσε μετὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας του. Αἱ εἰκόνες αὗται παριστῶσι τὸν Μυσικὸν Δεῖτανον, τὸν Νιπιῆρα, τὴν ἀπόφασιν τοῦ Πιλάτου καὶ τὴν Προσευχὴν ἐν τῷ Κήρῳ. Τὰς εἰκόνας ταύτας ἔγραψεν ὁ φιλόπατρις καλλιτέχνης εὐγνωμονῶν πρὸς τοὺς μοναχοὺς διὰ τὴν φιλόφροναν ξενίαν, ἣν παρ' αὐτῶν ἔσχεν ἐξόριστος ὢν.

Ὁ Καντούνης ἦτο δημοτικώτατος ἐν Ζακύνθῳ ζωγράφος καὶ ἀγιογράφος. Καίτοι κατώτερος ἐθεωρεῖτο τοῦ Κουτούζη, — λόγῳ ὅτι δὲν μετέβη εἰς τὴν Ἰταλίαν — οὐχ ἦττον προὔτιμωντο αἱ ἐλαιογραφίαι του καὶ εἰσέτι ἐν Ζακύνθῳ ζητοῦνται ἀντίγραφα τῶν ἀγιογραφῶν τοῦ Καντούνη, εἴτε διὰ τὰς ἐκκλησίας, εἴτε διὰ τὰς οἰκίας των. Ἄν καὶ ὁ Κουτούζης ἐγνωρίζε καλλιτέραν τὴν τέχνην, ὁ Κουτούζης ὅμως εἶχε περισστέραν φαντασίαν. Ἡ φιλοπονία τοῦ Καν-

τούνη ἦτο μεγίστη, σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς ἐκκλησίας τῆς πόλεως καὶ ὑπάρχει ἰδικόν του. Κι' εἰς αὐτὰ τὰ χωρία εὐρίσκονται εἰκονογραφίαι τοῦ Καντούνη, ἰδίως ἐν τῷ χωρίῳ Σαρακινάτῳ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Νικολάου ὑπάρχει τὸ ὠραῖον εἰκονοστάσιον μετὰ τῶν εἰκόνων τοῦ Καντούνη, τὸ ὅποιον ἦτο ἐτοιμὸν διὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου τοῦ ἐν τῷ φρουρίῳ. Ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης τοῦ ὅρους Σινᾶ ὑπὸ τὸν γυναικωνίτην ἀνάκειται ὠραία εἰκονογραφία παριστῶσα τὴν ὑποδοχὴν τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἐν τῇ Μονῇ τοῦ ὅρους Σινᾶ. Ἡ εἰκὼν αὕτη εἶνε ἔργον τοῦ Καντούνη ὡς ἀποδεικνύει ἡ ἐξῆς σημείωσις, ἣν εὐρομεν ἐν τῷ κώδικι τοῦ βῆθντος μετοχίου τῆς ἐν λόγῳ Μονῆς: «1825 Μαΐου 12 ἐπλήρωσα τὸν κἀδεσιμώτατον Καντούνην διὰ τὴν εἰκονογραφίαν ὑποῦ εἰδοῦλευσε διὰ τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐβάλλθη εἰς τὸν γυναικωνίτην ὡς ἡ ρετσεβούτα (= ἀπόδειξις) του 100 πάλλαρα». Εἰς τὴν αὐτὴν ἐκκλησίαν ἐξωγράφισε καὶ τὰς θύρας τοῦ εἰκονοστασίου. Εἶδομεν ὅτι ἔργον τοῦ Καντούνη εἶνε καὶ ἡ λιτανεῖα ἢ ἀνακειμένη ὑπὸ τὸν γυναικωνίτην τῆς ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Πάντων. Ὁ Καντούνης εἶχεν προσέτι ἀναλάβῃ τὴν γραφὴν τῆς λιτανείας τοῦ Ἐπιταφίου, ὡς ἐτελεῖτο ἐπὶ Ἀγγλικῆς Προστασίας, ἀλλ' ἐπειθόντος τοῦ θαλάτου του δὲν ἠδυνήθη ν' ἀπεικονίσῃ τὸ παρακλυουθῶν πλῆθος. Ἡ εἰκονογραφία αὕτη ἦτο προσδιορισμένη διὰ τὴν Μητρόπολιν, ἐξ ἧς ἐξέρχεται ὁ ἐπιτάφιος τὸ μέγα Σάββατον κατὰ τὰς 3 π. μ. Ὁ ζωγράφος κ. Πελεκάσης πολλάκις εἶχε παρτρύνη τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μητροπόλεως νὰ ἀγοράσωσιν αὐτὴν ἀπὸ γραίαν τιὰ, ἥτις τὴν κατεῖχεν. Ἐπειθούσης τῷ 1878 τῆς προμαρῆς πυρκαϊῆς τοῦ Στενοπόρου, (νῦν ὁδὸς Κάλβου), ἀπετεφρώθη καὶ τὸ μικρὸν τοῦτο ἀριστοῦργημα τοῦ Καντούνη, ὅπερ εὐρίσκετο ἐν τῇ εἰκίᾳ Χαλκιᾶ.

Ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους ὑπὸ τὸν γυναικωνίτην ὑπάρχει καὶ ἑτέρα λιτανεῖα παριστῶσα τὴν λιτανεῖαν τοῦ ἁγίου τοῦτου, ἀλλ' ἀγνωστον ἡμῖν τίς ὁ ζωγράφος. Ἐν Ζακύνθῳ καὶ εἰς ἄλλα χωρία ἀνάκεινται λιτανεῖαι ὑπὸ τὸν γυναικωνίτην, ὡς εἰς τὰ χωρία Κερί, Σκουλικᾶδον, Καλλιπᾶδον.

Ὁ Κουτούζης ἐξωγράφισε τὸν Ἐσταυρωμένον, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν σύστημα τῆς ὁμοῦ ὅξου ἐκκλησίας, ἐφιλοτέχνησεν ὅμως καὶ δύο Ἐσταυρωμένους, τὸν ἓνα διὰ τὴν Μητρόπολιν καὶ τὸν ἄλλον διὰ τὴν ἐκκλησίαν Εὐαγγελιστρίας, ἧς ἦτο καὶ ὁ ἐφημέριος, ὡς εἶδομεν καὶ ἐκαινοτόμησε, εἰδὸτι ὁ Χριστὸς κρέμαται ἐπὶ τοῦ ἐπονεϊδίστου ξύλου, ἔχων τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην πρὸς τὰ ἔμπροσ, φυσικώτατα καὶ ἐν τῇ βῆθεισῃ ἐκκλησίᾳ τῆς Εὐαγγελιστρίας ἀνάκεινται ἐπὶ

τοῦ τοίχου περὶ τῆς ἐκκλησίας μικραὶ ζωγραφίαι μετὰ τῶν προφητῶν, ἔργον τοῦ Καντούνη ἐνῷ αἱ ἄνω τῶν μικρῶν τούτων εἰκόνων μεγάλαι εἰκόνες εἶνε τοῦ Κουτούζη. Τοῦ Καντούνη ἔργον εἶνε καὶ ἡ ἐν τῷ τέμπλῳ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας εἰκονογραφία τῶν Εἰσοδίων τῆς Παρθένου ἐνθα φαίνεται ὁ ἀρχιερεὺς Ζαχαρίας ὑπεδεχόμενος αὐτὴν ἐν τῷ ναῷ.

Ἐν Ζακύνθῳ εὐρίσκονται αἱ καλλιτέραν παραστάσεις τοῦ βίου τῆς Ἀσιπαρθένου Μαρίας τῆς ἀναγεννωμένης νεοελληνικῆς Τέχνης, ἔργα ὅλα τῶν πρώτων Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν Νικολάου Δοξάρᾳ (1) Νικολάου Κουτούζη καὶ Νικολάου Καντούνη. Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι καλλιτέχναι ἔλαβον θεῖαν τὴν ἐμπνευσιν παριστῶσαι τῆς βασιλείσεως τοῦ οὐρανοῦ τὸν βίον. Μεγάλοι καλλιτέχναι, καὶ ὁ Πραχάλλ ἐποίησαν πλῆθος εἰκόνων τῆς Παναγίας, αἵτινες ἀνύψωσαν τὴν Τέχνην. Ἡ Μαρία διὰ τῆς τέχνης λάμπει ὡς τὸ γλυκύτερον τῶν πλάσμάτων καὶ λαμβάνει ἡ οὐράνιος αὐτῆς μορφή τὸ ἰδεῶδες τῆς χριστιανισμοῦ. Εἰς τὴν διάνοιαν τῶν καλλιτεχνῶν ἐδημιουργήθησαν τύποι νέοι τῆς Παρθένου, ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ τῆς ὁποίας ὑποτυπῶνται τὰ μυστήρια τῆς ἐλπίδος τῶν αἰώνων, τῆς ἐλεύσεως ἀηλαθῆ τοῦ Τέκνου, τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, διὰ νὰ βασιλεύῃ ἐπὶ τῆς γῆς ἡ ἀληθὴς καὶ ἡ εἰρήνη, μόνον διὰ τῆς Ἀγάπης.

Ἐν Κερκύρᾳ, ἐν τῇ Μονῇ τῆς Πλατυτέρας ἐνθα ἀναπαύονται τὰ ὄσα δύο μεγάλων Ἑλλήνων, τοῦ Κυβερνήτου Καποδιστρια καὶ τοῦ σερφοῦ Μουσταζόδου, ὑπάρχουσιν ὠραῖα ἔργα τοῦ Καντούνη. Αἱ εἰκόνες αὗται εἶνε οἱ ἐν τῷ εἰκονοστασίῳ ἑώδεκα Ἀπόστολοι καὶ αἱ δεσποτικαὶ ἐορταί, ὁ ἐν τῷ τοίχῳ ἅγιος Γεώργιος ἔφιππος καὶ αἱ δύο μεγάλαι εἰκόνες ὁ Μυσικὸς Δεῖτανος καὶ ὁ Νιπιῆρ αἵτινες ἀναρτῶνται ἐπὶ τοῦ τοίχου ὁ Μυσικὸς Δεῖτανος εἶνε ἐπιτυχεστάτος, τὸ διάγραμμα σχεδὸν ἀνεπίληπτον, ὁ χρωματισμὸς ζωηρός, κραιθαλὴς καὶ ἀρμονικός, αἱ κεφαλαὶ καὶ τὰ ἄκρα κάλλιστα καὶ φυσικώτατα σχεδιασμένα. Ἰδίως ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἰησοῦ ἀποπνέει γλυκυτάτην μελαγχολίαν (2).

Αἱ προσωπογραφίαι αἱ παριστῶσαι συγχρόνους

(1) Ἐλησημονήσαμεν νὰ εἴπωμεν ἱστοροῦντες τὰ τοῦ Νικολάου Δοξάρᾳ, ὅτι ὁ Ζακύνθιος ἀγιογράφος κ. Π. Πλαίσας ἔχει τὰ τρία ἐν μικρῷ σχεδιάσματι δι' ἐλαιομιγῶν χρωμάτων (boggeti) ἐπὶ τῇ βίσει τῶν ὀπίων ἐκαμὲν ἔπειτα ὁ Δοξάρᾳ τὴν οὐρανίαν. Τὰ σχεδιάσματα τοῦ Δοξάρᾳ εἶνε μεγέθους μετ. 0, 45 X 0, 34 ἐπὶ ὀθόνης καὶ παριστάνουσι τὴν γέννησιν, τὴν κοίμησιν καὶ τὴν μετάστασιν τῆς Θεοτόκου. Ὁ αὐτὸς ἀγιογράφος κατέχει 23 ἐπὶ χάρτου σχεδιάσματα μετὰ τῆς ἐξῆς σημειώσεως ὑπὸ συγχρόνου τοῦ Δοξάρᾳ, μαθητοῦ βεβαίως: «εἶνε οὐλα τα χερια καὶ κεφαλε ἀπο τοῦ κυρ δοξαρα ὁπου εχο κοματιακοιστρια.»

(2) Περὶ Γ. Ε. Μαυρογιάννη: Δύο ἔργα τοῦ ζωγράφου Ν. Καντούνη. Ἐν τῇ Ἐστία Ἀθηνῶν τοῦ ἔτους 1893 ἀρ. 39.

Η έλεημοσύνη.

αυτού είνε θυμαστιά διά τήν ομοιότητα, ως ομολογοῦσιν οί γέροντες. Αί κεφαλαί αὐτοῦ ἀξιοθαύμαστοι φαίνονται οίονοι ἐμφυχοί. Ἰταλός καλλιτέχνης ἀγοράσας ποτέ εἰκόνα τοῦ Καντούνη, διά χρώματος ἐξήλειψεν ὅλον τὸ σῶμα καί ἀφῆκε μόνον τήν κεφαλήν, ἣν ἐκόμισεν εἰς τήν Ἰταλίαν ὡς ἀριστοῦργημα.

Μετά τοὺς δύο Δοξασάδες, πατέρα καί υἱόν, ἀμέσως ὁ Κουτούζης κατὰ πρόωτον καί ὁ Καντούνης ὕστερον εἶνε οἱ δῶσαντες νέαν ζωὴν τῇ ὀρθοδόξῳ ἀγιογραφίᾳ, ὡς πρὸς τήν παράστασιν τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας καί ἱεραρχῶν ἁγίων. Ὁ Παναγιώτης Δοξασάς ἐφιλοτέχνησε τὰ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος ἰδίως, καί ὁ υἱὸς αὐτοῦ Νικόλαος τὰ τοῦ βίου τῆς Ἀειπαρθένου. Ὁ Καντούνης ὅμως ἐφιλοτέχνησε τὰς δεσποτικὰς εορτάς, τοὺς ἀποστόλους, τοὺς προφήτας, ἁγίους, ἱεράρχας καί μὴ, ἐφιλοτέχνησεν πᾶν ὅ,τι χρησιμεύει εἰς τήν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν. Καί εἰς πάντα προσεπάθουν ὅταν ἴδοντο νὰ κεινοτομήσουν ἐπὶ τὸ ἰταλικώτερον. Εἰς τοὺς ἱεράρχας λ.χ. ἐνῶ οὗτοι εἶνε ἐνδεδυμένοι μὲ ἀμφία ὀρθοδόξων ἱερέων, αἱ κεφαλαί ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φαίνονται ἔργα ἐνετικού χρωστήρος. Ἡ ἐν γένει στάσις τοῦ σώματος προδίδει τήν Ἰταλικὴν τεχνολογίαν καί τήν ἔφεσιν, ἣν εἶχον τοῦ νὰ δώσωσι νέαν ζωὴν εἰς τήν τέχνην. Πολύ σπανίως εἶδον ση-

μασίαν εἰς τοὺς κοινούς τύπους τῆς ὀρθοδόξιας. Λέγεται ὅτι ὁ Κουτούζης δὲν ἐδέχθη μέγα ποσὸν χρημάτων, διὰ τὰ ἀντιγράψῃ εἰκόνας μὲ: ἐκκλησίας, εἰκόνας ἀτέχνους, ἀς οἱ ἐπίτροποι ἤθελον ἁμοίως ἀλλὰ διὰ λιμελαίου. Ὁ Κουτούζης ἀπήντησεν: Ὁ καλλιτέχνης δὲν εἶνε δούλος διὰ τὰ δουλεύῃ ὅπως θέλῃ ὁ ἀφέντης, ἀλλ' ἐλεύθερος νὰ δουλεύῃ ὅπως θέλει, ὅπως ἡ τέχνη ἀπαιτεῖ. Ἄλλοτε παρήγγειλαν εἰς τὸν Καντούνην ἕνα Ἐσταυρωμένον κατὰ τὸν κοινὸν τύπον τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καί ἀπήντησε: « Δὲν εἶμαι κολλοραδῶρος ἀλλ' ἀριστίας, καί ἡ ἐπιστήμη καί ἡ τέχνη γνωρίζουσι πῶς ξεμυχάνε οἱ ἄνθρωποι σὺν στανρό.

Ὁ Κουτούζης καί ὁ Καντούνης εἶχον τὸ αὐτὸ ἰδεῶδες διά τήν τέχνην ἀμφοτέρω παρηκολούθουν τὰ ἔργα τοῦ Δοξασά χωρὶς νὰ τὸ ἐνοήσασιν. Ἡ σχολή αὕτη ἰδρυθεῖσα, ὡς εἶδομεν, ἐν Κερκύρᾳ ἀνεπτύχθη μεγάλως ἐν Ζακύνθῳ. Εἰς ἀριστος καλλιτέχνης διὰ τῆς λάμπειος τῆς τέχνης ἐπιέρχῃ ἐπὶ τοῦ ἄλλου, ὡς ἐπιέρχῃ ἐπὶ παντός πεπρωτισμένου διὰ καλλιτεχνικῆς εὐφυΐας καί δεικνύοντος ἀνεξαρτησίαν τεχνολογίας καί σκέψως. [Ἄκολουθεῖ].

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ Π. ΤΣΕΚΩΦ

Ο ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ

Εἶνε ἐσπέρα τῆς παραμονῆς τοῦ νέου ἔτους. Ἡ Νέλλη, νεαρά καί εὐμορφη κόρη γαιοκτήμονος στρατηγού, νύκτα καί ἡμέραν ονειροπολεῖ τὸν γάμον, κάθηται εἰς τὸ δωμάτιόν της καί μὲ κουρασμένα, μισοκλεισμένα μάτια βλέπει μέσα εἰς τὸν καθρέπτην. Εἶνε ὡχρά, μ' ἐντεταμένην προσοχὴν καί ἀκίνητος σὰν ἄγαλμα. Ἀνύπαρκτος, ἀλλ' ὀρατὴ ἀποψις, παρεμφερῆς πρὸς στενὸν διάδρομον, σειρά ἀναριθμητῶν κηριῶν, ἀντανάκλασις τῆς μορφῆς, τῶν χειρῶν της, τοῦ πλαισίου τοῦ καθρέπτου, ὅλα ταῦτα πρὸ πολλοῦ ἤδη εἶχον περικαλυφθῆ ἐντὸς οὐμίχλης καί συνεχόντο μέσα εἰς ἕνα ἀπροσδιόριστον, φαῖν πέλταγος. Τὸ πέλταγος σαλεύεται, νεύει, καί ἀναδίδει ἐκάστοτε ἀναλαμπάς. . .

P. RIBÉRA.

Βακχίς.

Παρατηροῦσα τοὺς ἀκίνητους ὀφθαλμούς καί τὸ ἀνοιχτὸν στόμα της ἡ Νέλλη, δὲν εἴμπορεῖ νὰ ἐνοήσῃ, ἂν εἶνε ἐξυπνος ἢ κοιμάται, ἐν τούτοις ὅμως βλέπει εἰ. Βλέπει κατ' ἀρχάς μόνον μειδιάμα καί ἀπαλήν, πλήρη θεληγῆτροῦ ἔκφρασιν κἀποίων ὀφθαλμῶν, ἀκολούθως δὲ εἰς τὸ σαλεύομενον, φαῖον βαθὺς βαθμηδὸν καί κατ' ὀλίγον νὰ ξεκαθαρίζονται γραμμαί κεφαλῆς, προσώπου, ὀφρύων καί γενείου. Εἶναι αὐτὸς, ὁ ἐκλεκτός, τὸ ἀντικείμενον μακρῶν ονειροπολήσεων καί ἐλπίδων. Ὁ ὑπὸ τῆς Νέλλης ἐκλεχθεὶς παρουσιάζει τὰ πάντα: Σημασίαν τοῦ βίου, προσωπικὴν εὐτυχίαν, στάδιον, τύχην. Χωρὶς αὐτὸν—ὅπως εἰς τὸ φαῖον χρόνον βάθος—ζόφος, κενότης, παραλογισμός. Οὐδὲν λοιπὸν παράδοξον, ἂν, βλέπουσα ἐμπρὸς της τὴν ὠραίαν, χαριέντως μειδιῶσαν κεφαλὴν, αἰσθάνεται ἡδονὴν, ἀνεκφράστως γλυκὺν ἐφιάλτην, μὴ περιγραφόμενον οὔτε γραπτῶς, οὔτε μὲ λόγον. Βραδύτερον ἀκούει τὴν φωνὴν του, βλέπει ὅτι ζῆ μετ' αὐτοῦ ὑπὸ τὴν ἰδίαν στέγην, ὅτι ἡ ζωὴ της βαθμηδὸν συγγέεται μετὰ τῆς ζωῆς ἐκείνου. Εἰς τὸ φαῖον βάθος παρέρχονται οἱ μῆνες, τὰ ἔτη . . . καί ἡ Νέλλη βλέπει εὐκρινῶς καί μὲ ὅλας τὰς λεπτομερείας τὸ μέλλον της . . .

Εἰς τὸ φαῖον βάθος διακρίνονται αἱ εἰκόνας, ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης. Ἰδοῦ, βλέπει ἡ Νέλλη, ὅτι κατὰ ψυχρὰν χειμερινὴν νύκτα κρούει τὴν θύραν τοῦ ἐπαρχιακοῦ ἱατροῦ Στεπᾶν Λουκίτη. Ὁπισθεν τοῦ πυλῶνος γαυγίζει νωχελῶς καί βραγχωδῶς γηραλίας σκύλος. Τὰ παράθυρα τοῦ ἱατροῦ εἶνε σκοτεινά. Γύρω ἡρεμία. — Δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ . . . δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ψιθυρίζει ἡ Νέλλη. Ἰδοῦ, τέλος πάντων, τρίζει ἡ θυρὶς τοῦ πυλῶνος καί ἡ Νέλλη βλέπει ἐμπροσθέν της τὴν μαγεύσαν τοῦ ἱατροῦ. — Εἶν' ἐδῶ ὁ ἱατρός; — Κοιμάται . . . ψιθυρίζει ἡ μαγεύσασα χμηλοφώνως, ὡς νὰ ἐφοβεῖτο μὴ ἀφυπνίσῃ τὸν κύριόν της. — Μόλις ἤρθε ἀπὸ τοὺς ἀρρώστους. Μοῦ εἶπε νὰ μὴ τὸν ξυπνήσω. Ἀλλὰ ἡ Νέλλη δὲν ἀκούει. Ἀπομακρύνουσα αὐτὴν μὲ τὴν χειρὰ της τρέχει σὰν διαιμονισμένη εἰς τὸ οἶκμα τοῦ ἱατροῦ, καί ἀφοῦ ἐπέραςε μερικὰ σκοτεινὰ καί ἀποπνικτικὰ δωμάτια, καί ἔρριψε καθ' ὄδον δύο τρεῖς καθέκλας, εὐρίσκει ἐπὶ τέλους τὸ δωμάτιον τοῦ ἱατροῦ. Ὁ Στεπᾶν Λουκίτης εἶνε πλαγισμένος μὲ τὰ ἐνδύματά του, ἀλλὰ χωρὶς συρ-

τοῦνον καί μὲ ἀνεσυρμένον τὸ στόμα, ἀσθμαίνει. Πλησίον καίε: ἀσθενὲς κανδηλάκι. Ἡ Νέλλη χωρὶς νὰ εἰπῇ λέξιν κάθηται εἰς μίαν καθέκλαν καί ἀρχίζει νὰ κλαίει. Κλαίει πικρὰ καί ἀναπάλλεται σύσσωμος. — Ὁ ἄνδρας μου εἶνε ἄρρωστος! λέγει. Ὁ Στεπᾶν Λουκίτης σιωπᾷ. Σηκώνεται βραδέως, ἐπακουμῆξ τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν πυγμὴν του καί προσδίδει τὴν ξένην μὲ ὑπναλέους, ἀκίνητους ὀφθαλμούς. — Ὁ ἄνδρας μου εἶνε ἄρρωστος! ἐξακολουθεῖ ἡ Νέλλη, συγκρατοῦσα τοὺς λυγμούς της. — Πᾶμε, δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. . . πᾶμε γρήγορα. . . ὅσον τὸ δυνατόν γρηγορώτερα. — Τί; μουρμουρίζει ὁ ἱατρός. — Πᾶμε! Καί ἀμέσως! Διαφορετικὰ, διαφορετικὰ. . . εἶνε φοβερὸν νὰ τὸ εἰπῶ . . . Δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ! Καί ἡ πτωχή, ἡ βασανισμένη Νέλλη, καταπίνουσα τὰ δάκρυά της καί ἀσθμαίνουσα, ἀρχίζει νὰ περιγράφῃ εἰς τὸν ἱατρὸν τὴν αἰφνιδίαν νόσον τοῦ συζύγου της καί τὸν ἀπερίγραπτον τρόμον της. Τὰ παθήματά της εἶνε ἱκανὰ καί πέτραν νὰ συγκινήσουν, ἀλλ' ὁ ἱατρός τὴν κυττάζει ἀπαθῶς καί οὔτε κινεῖται ἀπὸ τὴν θέσιν του. — Θὰ ἔλθω αὔριον. . . ψιθυρίζει. — Αὐτὸ δὲν γίνεται! λέγει ἐντρομος ἡ Νέλλη. Ἐγὼ ξεύρω, ὁ ἄνδρας μου ἔχει. . . τύρον. Πρέπει τώρα. . . ἀμέσως νὰ ἔλθῃτε! — Ἐγὼ. . . μόλις ἤλθα. . . ψιθυρίζει ὁ ἱατρός. Εἶνε τώρα τρεῖς ἡμέραι ποῦ πολέμω μὲ τὴν ἐπιδημίαν. Εἶμαι κατάκοπος καί πάσχω καί ὁ ἴδιος. . . Μοῦ εἶνε ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ ἔλθω! ἀπολύτως ἀδύνατον! Κ' ἐγὼ, κ' ἐγὼ εἶμαι προσδεδημένος. . . Νά. . . Καί ὁ ἱατρός εἰδείξεν εἰς τὴν Νέλλην τὸ θερμόμετρον. — Ἡ θερμοκρασία μου ἀνέρχεται εἰς τοὺς σαβράντα βαθμούς. Δὲν εἴμπορῶ! Ἐγὼ δὲν εἶμαι εἰς κατάστασιν οὔτε νὰ καθίσω. . . Συγγνώμην: Θὰ πλαγιάσω. Ὁ ἱατρός πλαγιάζει. — Μά! σὰς παρακαλῶ πολὺ, γιατρέ! οἰμώζει ἐν ἀπογνώσει ἡ Νέλλη — Σὰς ἱκετεύω! Βοηθήσατέ με, δι' ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Βάλλετε τὰ δυνατόν σας καί πᾶμε. . . θὰ σὰς πληρώσω, γιατρέ! — Κύριε ἐλέησον. . . μὰ ἐγὼ σὰς εἶπα πιά! Ἄχ! Ἡ Νέλλη ἀναπηδᾷ καί βηματίζει μὲ νευρικήν

έξαψιν μέσα εις τὸν κοιτώναν... Ἐπιθυμῶ νὰ ἐξηγήσῃ, εἰς τὸν ἰατρὸν, νὰ τοῦ δώσῃ νὰ ἐννοήσῃ... Σκέπτεται πῶς ἂν ἤξευρεν ὁ ἰατρός πόσον τῆς εἶνε προσφιλεῖς ὁ σύζυγός της καὶ πόσον αὐτὴ εἶνε τώρα δυστυχῆς, θὰ ἐλητμήνει καὶ τὴν κούρασιν καὶ τὴν ἀσθενείαν του. Ἀλλὰ πῶς νὰ τὴν εὕρῃ τὴν εὐγλωττίαν τῶρα;

— Πηγαίνετε εἰς τὸν ἀγροτικὸν ἰατρὸν... τῆς λέγει.
— Αὐτὸ εἶν' ἀδύνατον... αὐτὸς μένει εἰκοσιπέντε βέροια μακρὰν ἀπ' ἐδῶ... καὶ ὁ καιρὸς ἐπιέρχεται, γιὰ τὴν πῶς νὰ εὕρῃ ἄλογα: ἀπὸ τὸ χωριὸν εἰς ἐδῶ εἶνε σφόντα βέροια καὶ ἀπ' ἐδῶ εἰς τὸν ἀγροτικὸν ἰατρὸν σχεδὸν ἄλλα τόσα... Ὅχι, αὐτὸ δὲν εἶνε δυνατόν! Πηγαίνωμεν, Στεπὰν Λουκίτης! Ζητῶ θυσίαν ἀπὸ σᾶς, κόμητέ μου αὐτὴν τὴν θυσίαν, λυπηθῆτέ με.

— Μὰ τί διάβολο .. δὲν θέλει νὰ ἐννοήσῃ... ἔχω πυρετόν, ζαλιζομαι... Δὲν εἰμπορῶ! Ἀφήσατέ με ἤσυχον!

— Μὰ εἰσθε ὑποχρεωμένοι νὰ ἔλθετε! Καὶ δὲν εἰμπορεῖτε νὰ μὴν ἔλθετε! Αὐτὸ εἶνε ἐγκώσιμος! Ὁ ἄνθρωπος διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πλησίον του ὀφείλει νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν του, καὶ σεῖς... σεῖς ἀρνείσθε νὰ ἔλθετε!... θὰ σᾶς καταγγείλω δι' αὐτά!

Ἡ Νέλλη αἰσθάνεται τὸ ἄδικον τὸ ὅποιον πράττει, ἀλλὰ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ συζύγου της εἶνε ἱκανὴ νὰ λησμονήσῃ καὶ λογικὴν καὶ κρίσιν καὶ συμπάθειαν... Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπειλῆς της ὁ ἰατρός πίνει ἀπλήτως ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος... Ἡ Νέλλη ἀρχίζει νὰ τὸν ἰκετεύῃ πάλιν, καὶ νὰ ἐκλιπαρῇ τὸν οἰκτόν του, ὡς ἡ τελευταία ἐπαίτις.. Τέλος ὁ ἰατρός συναινεῖ... Ἐγείρεται βραδέως, ἀνατινάσσεται καὶ ἀναζητεῖ τὸ σουρτοῦκίον του.

— Νὰ το τὸ σουρτοῦκίόν σου! τοῦ λέγει ἡ Νέλλη ἐπιτρέψατέ μου νὰ σᾶς βοηθήσω νὰ τὸ φορέσετε... Ἐσσι... Πᾶμε... θὰ σᾶς πληρώσω... θὰ σᾶς εἶμαι διὰ βίου εὐγνώμων... .

Ἀλλ' ὅποια βάσανος! Ἐνδιθεις τὸ σουρτοῦκίον τοῦ ἰατροῦ, πλαγιάζει πάλιν... Ἡ Νέλλη τὸν σηκώνει καὶ τὸν σέρει εἰς τὸν προθάλαμον... Ἐκεί εἰς τὸν προθάλαμον ἀρχίζει μακρὰ βασιανιστικὴ ἀναζητήσις τῶν γαλοσιῶν καὶ τῆς γούνας... Δὲν εὐρίσκειται τὸ καπέλλον... Τέλος ἡ Νέλλη καθίζει εἰς τὸν ἀμαξῶν. Πλησίον της καθίεται ὁ ἰατρός. Δὲν ἔχει πλέον παρὰ νὰ διανύσουν σφόντα βέροια καὶ ὁ σύζυγός της θὰ τύχῃ τῆς δεούσης ἱατρικῆς περιθάλψεως... Εἶνε σκότος... φῶς οὐδαμοῦ. Πνέει ψυχρὸς χειμερινὸς ἄνεμος. Ὑπὸ τοὺς τροχοὺς παγωμένοι βῶλοι γῆς... Ὁ ἀμαξηλάτης σταματᾷ νᾶποτε καὶ σκέπτεται ποῖον δρόμον νὰ ἀκολουθήσῃ.

Ἡ Νέλλη καὶ ὁ ἰατρός καθ' ὅλον τὸν δρόμον σιγοῦν... Τὸ ἔχημα τοὺς τραντάζει φοβερῶ, ἀλλ' αὐτοὶ οὐτὸ ψῆχος αἰσθάνονται, οὐτε τὸ τράνταγμα.

— Γρήγορα! Γρήγορα, ἀναγκάζει ἡ Νέλλη τὸν ἀμαξῶν.

Εἰς τὰς πέντε τὸ πρωὶ τὰ βασιανισμένα ἄλογα εἰσελαύνουν εἰς αὐλήν. Ἡ Νέλλη βλέπει τὸν γνωστὸν πυλῶνα, τὸ πηγᾶδι μὲ τὸν γερανόν, τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν σταύλων καὶ ἀποθηκῶν... Ἐπὶ τέλους εἶνε εἰς τὸ σπίτι της.

— Σταθῆτε, μιὰ στιγμὴ, ἔρχομαι ἀμέσως... λέγει εἰς τὸν Στεπὰν Λουκίτης, καθίζουσα αὐτὸν ἐπὶ τοῦ καναπέ τῆς τραπεζαρίας.—Ζεσταθῆτε, κι' ἐγὼ πηγαίνω μιὰ στιγμὴ νὰ δῶ πῶς εἶνε.

Ἐπανελθούσα μετὰ μίαν στιγμὴν ἀπὸ τὸν σύζυγόν της ἡ Νέλλη, εὐρίσκει τὸν ἰατρὸν πλαγίασμένον ἐπὶ τοῦ καναπέ καὶ ψιθυρίζοντα κάτω.

— Ὅριστε, γιὰ τὴν... Γιὰ τὴν!

— Αἶ! Ἐρωτήσατε τὴν Δέμναν... μουρμουρίζει ὁ Στεπὰν Λουκίτης.

— Τί;

— Ἐλεγγὺν εἰς τὴν συνέλευσιν... ὁ Βλάστωρ ἔλεγε... Ποῖόν; Τί;

Καὶ ἡ Νέλλη πρὸς μίαν στιγμὴν τῆς παρατηρεῖ ὅτι ὁ ἰατρός παραμιλεῖ ὅπως καὶ ὁ σύζυγός της. Τί νὰ κάμῃ;

— Στοι ἀγροτικὸν ἰατροῦ, λοιπόν!

Καὶ ἔπονται πάλιν σκότος, διαπεραστικός, ψυχρὸς ἄνεμος, παγωμένοι βῶλοι. Πάσχει καὶ ἡ ψυχὴ της, πάσχει καὶ τὸ σῶμά της, καὶ διὰ νὰ πληρώσῃ δι' οὐτάς τας ταλαιπωρίας τὴν ἀπατηλὴν αὐτὴν φύσιν δὲν ἀρκοῦν οὔτε τὰ μέσα, οὔτε αἱ ὄνειροπολήσεις. Χιλιάκις προτιμώτερον νὰ μείνῃ γερωντοκέρη, νομίζει ἡ Νέλλη, παρὰ νὰ δοκιμάσῃ μίαν ἀκερμὴ φορὰν ὅσα ὑπέφερε αὐτὴν τὴν νύκτα.

Εἰς τὸ φαῖν βάθος βλέπει ἀκολουθῶσα ἡ Νέλλη, πῶς ὁ σύζυγός της καθὲς ἄνοιξιν ζητεῖ νὰ εὕρῃ χρήματα διὰ τὴν ἀπότισιν τῶν τόνων εἰς τὴν τράπεζαν εἰς τὴν ὅποιαν ἔχει ὑποθηκευμένον τὸ κτήμα. Δὲν κοιμᾶται οὐτὸς, δὲν κοιμᾶται ἐκεῖνη, καὶ ὑποφέρουν καὶ σκέπτονται πῶς ν' ἀποφύγουν τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ δικαστικοῦ κλητήρος.

Βλέπει παιδιὰ τρέμει αἰωνίως νὰ μὴ πάθουν ἀπὸ κρυολόγημα, ἀπὸ σκορλατινὰν, ἀπὸ διφθερίτην, ἀπὸ κακοὺς βαθμούς, τρέμει τὸν χωρισμόν. Ἀπὸ τὰ πέντε-ἕξ κουτσουδέλα, βέβαια ὁ ἀποθάνει καὶ κἀνὴν.

Τὸ φαῖν βάθος δὲν εἶνε ἐλευθέρων ἀπὸ θανάτους. Αὐτὸ ἐννοεῖται. Ἄνδρας καὶ γυναῖκα δὲν εἰμποροῦν ν' ἀποθάνουν ταυτοχρόνως. Ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο ἀπαραιτήτως εἰμαρταὶ νὰ κηδεύσῃ τὸν ἄλλον. Καὶ ἡ Νέλλη βλέπει ἀποθνήσκοντα τὸν σύζυγόν της. Τὸ φοβερὸν αὐτὸ δυστύχημα περισταταὶ πρὸ αὐτῆς μὲ ὄλας του τὰς λεπτομερείας. Βλέπει τὸ φέρετρον, τὸ κηρῖον, τὸν ἀναγνώστην, καὶ αὐτὰ μάλιστα τὰ ἴχνη, τὰ ὅποια ἀφίνει εἰς τὸν προθάλαμον ὁ φερετροποιός.

— Πρὸς τί αὐτὸ; Διατί; διερωτᾶται, μὲ ἀπλανεῖς ὀφθαλμοὺς παρατηροῦσα εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ νεκροῦ συζύγου της.

Καὶ ὅλη ἡ διαρρέουσα ζωὴ μὲ τὸν σύζυγόν της τῆς φαίνεται ἕνας μωρός, ἄχρηστος πρόλογος αὐτοῦ τοῦ θανάτου.

Κἀτι τι πίπτει ἐκ τῶν χειρῶν τῆς Νέλλης καὶ κροτεῖ εἰς τὸ δάπεδον. Ἐξερνίζεται, ἀναπηδᾷ καὶ διανοίγει πλατεῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς της. Τὴν ἕνα καθρέπτην τὸν βλέπει περμένον ἐμπρὸς εἰς τοὺς πόδας της, ὁ ἄλλος, ὡς πρότερον, στέκεται ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ἡ Νέλλη κυτᾶζει: μίσα εἰς τὸν καθρέπτην καὶ βλέπει ἕνα γλωμόν, κλαμμένον πρόσωπον. Τὸ φαῖν βάθος δὲν ὑπάρχει πλέον.

— Θαρρῶ πῶς μ' ἐπῆρε ὁ ὕπνος... διαλογίζεται μὲ ἐλαφρὸν στεναγμόν.

(Ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ)

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΤΟ ΒΡΙΚΙΟΝ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Ἐ τὸ πλίκιον ἀνεσηκωμένον εἰς τὸ μέτωπον, τὰς χεῖρας δεμένους ὀπίσω ἐδηματίξιν ἐπάνω κάτω εἰς τὸ κατὰστρωμα, τὸν μοῖοτόνον αὐτὸν περίπατον

τῶν ναυτικῶν, ἀφρημένοι, σκεπτικῶς.

Ἦτο ἐν γλυκύν φθινοπωρινὸν ἀπόγευμα εἰς τὰ ἀκίνητα νερὰ τοῦ λιμένος τοῦ Πόρου.

Πέραν, ὀπισθεν τῶν ἰδεωδῶς ῥοδοχρόων γυνάτων τῆς αἰωνίας Κοιμωμένης ὁ ἥλιος ἔστειλε τοὺς τελευταίους ἀποχαιρετισμούς του εἰς ἀποθέωσιν ὁδῆς, καὶ φωτὸς φοινικοῦ, ἀπαλοῦ, γλυκυτάτου τὸ ὅποιον ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὰ ἄνω ἐξησθάνει, ἐγίνετο ἀνοιχτότερον καὶ ἐχάνετο εἰς τὸ ἡμερον γαλανὸν τοῦ φωτεινοῦ οὐρανοῦ.

Καὶ εἰς τὴν χλιαρὰν γαλήνην τῆς ἀτμοσφαιρας ὅπου ἐπλάνωντο αἱ λιποθυμῖαι τῶν χρωμάτων τῆς Δύσεως, κᾶτι ὡς ἰδέει θανάτου, ὡς πνοαὶ ψυχροραγήματος ἐπλάνωντο συγκεχυμέναι καὶ ἐθάβον τὴν ψυχὴν μὲ τὴν μελαγχολικὴν παντὸς τέλους, μὲ τὴν θλίψιν παντὸς ἀγνώστου καὶ σκισροῦ.

Ἐπὶ τῶν κύκλω βουῶν κατέβαινον ὀλονὲν σκιαὶ βθυπράσινοι καὶ ἀμυραὶ, κατῆφαι ἐσκέπαζε τὰς μοναχικὰς ἐξοχικὰς ἐπαύσεις, καὶ μόνον ἀπέναντι οἱ ἀβεσπτόχριστοι κατὰλευκοὶ οἰκίσκου τοῦ Πόρου, ἀναρριχώμενοι κύκλω εἰς τοὺς λόφους τῶν, ἔστειλλον ζωηρὰν ἀκόμη ἀντανάκλασιν εἰς τὴν μελαγχολικὴν σκιάν τὴν ὅποιαν ἔχυνεν ὁ θάνατος τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ φωτός.

Ἡ θάλασσα ἀκίνητος, ἀσημαμένη, ὡσάν κἀτι νὰ τὴν εἶχε μαγεύσῃ, ἐξηπλώνετο πλατῶς γαλανὸς καθρέπτης, καὶ εἰς τὸ ἄκρον τῆς παραλίας, ἄλλος Πόρος ἐκαθρεπτιζέτο ὀμβρῶς, καὶ κατέβαινε βαθμηδὸν κάτω, κάτω, εἰς τὰ βάθη τῶν ὑδάτων.

**

Ὁ γλυκὺς τρίλλος τῆς συρίκτρας τοῦ κελουστοῦ ἐφθασε καὶ ἐχύθη γύρω ὡς ἐπιθανάτιος ὕμνος, ἐσκαρπίσθη σιγὰ σιγὰ εἰς τὰ σχοινία καὶ τὰ ἐξάρτικα, καὶ ἐχάθη βαθμηδὸν εἰς τὴν ἄπει-

ρον γλυκύτητα τῆς γαλήνης καὶ τῆς σιωπῆς.

Ἐν σμήνος γλάρων διέγραφε κύκλους ὑπεράνω τῶν ὑδάτων, μὲ μεγάλας γοεράς κραυγὰς ὡς θοήνους μικρῶν παιδιῶν.

Καὶ ἡ σκιά ὀλονὲν κατέβαινε.

Ἐξηκολούθουν πάντοτε τὸν περίπατόν μου ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ ἐπιστάγου μέχρι τῶν σκαλμῶν τοῦ προναίου ἱστοῦ, καὶ τὰ βήματά μου ἀντήχουν μὲ ξηρὸν πένθιμον κρότον εἰς τὰς σκινιάς τοῦ κατὰστρώματος.

Τὰ ὑψηλὰ παραπέτα καὶ τὸ δίκτυον τῶν ἀρμένων, ἔρριπτον σκιάς παραδόξους καὶ σιωπηλάς, εἰς τὸ μέσον αἱ καθοδοὶ μὲ τὰ ἐλυτρα ἀνασηκωμένα ὁμοιάζον μεγάλα σκοτεινὰ χασματά, καὶ ἀπὸ τὴν μίαν μέχρι τῆς ἄλλης ἄκρας τοῦ πλοίου, ἔπνεε πνοὴ ἐρημικῆ, πένθους, ἐγκαταλείψεως!

— Καυμένο γέρικο βρῖκι! . . .

Ἐρριπτον μετ' ἀγάπης γύρω τὸ βλέμμα μου, εἰς τὰ ἐνδοξὰ ξύλα τοῦ παλαιῦ βατσελοῦ, τὸ ὅποιον εἶδε τόσας ὑπερηφάνους καὶ μεγάλας ἡμέρας, καὶ μού ἐφάνη πρὸς στιγμὴν ὅτι αἱ σταυρωμέναι αὐταὶ κεραταὶ μὲ τὰ μαζευμένα πανιά, τὸ δίκτυ τῶν σχοινίων, τὰ ὅποια ἔπιπτον εἰς τὰ πλευρὰ γαλαρᾶ, ὡσάν κουρασμένα, πράγματι ἐκλινον μὲ ἐν ἀνέκφραστον ὕψος μελαγχολίας, περασμένου, παλαιῦ καιροῦ! . . .

Ἀχρηστον τώρα πλέον τὸ παλαιὸν τὸ βρῖκι! . . .

Ἐντὸς ὀλίγου, καμμία ἐπιτροπὴ θὰ τὸ καταδικάσῃ ἐντελῶς, καὶ τὰ ἀσπλαγγνα σφυρία τῶν ἐργατῶν θὰ ἔλθουν ν' ἀποσπάσουν τὰ πλευρὰ του, νὰ πάρουν τὰ ἐξάρτικα του, νὰ διαλύσουν τὸν σκελετόν του! . . .

Καὶ τὸ ἐραντάσθη εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Πύλου, κατὰμονον ἐν μέσω τῶν μεγάλων Τουρκικῶν πολεμικῶν, κατατροπημένον, πληγωμένον ἀλλὰ νικηφόρον, μὲ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας εἰς τὸ κάσσορον, καὶ τὴν θρυαλλίδα τῆς πυριταποθήκης καὶ τὴν ἄτρομον χεῖρα ἐνός ναύτου του, ἐτοίμου νὰ τὸ τινάξῃ εἰς τὸν ἀέρα ἐὰν τὸ ἐπάτει ὁ ἐχθρὸς!

Καυμένο γέρω Ἄρη! . . .

Ὡ! ἂν τὰ ἄψυχα ἔχουν καὶ αὐτὰ ψυχὴν, ποῖος στεναγμὸς σπαραγμοῦ θὰ εἶναι ἐκεῖνος ὅταν σωρεύονται εἰς τὴν παραλίαν τὰ λείψανά των περιφρονημένα . . . ἀγκυραὶ καὶ ἄλυσοι-δες καὶ κατάρτικα καὶ στραβοξύλα . . .

**

Ευχαριστός ανάγνωσις

Και ουως και τωρα ακουη εις τα γρησπειξ του κληνι οτι ημπορεσι, προσπαθει να μη κρητη την θειαν του δαικωσι. Αγγυροδολημενως σπεσως, δεμνωσ με πυρηνησισα, θλειπει καθε πρωι να εβρωνται τα ναυτοπουλα, ν' αναβαινουν εις τα εβρωια του, και με τον ηχον της ναυτικησ σφικιτρωσ και τα τραγουδιτα ναυτικα παρκαγγεμωατα να λυνοδενουν τα πικνωια του και να στυρωδονουν ται κεραιεσ του.

Εινεσ οι νεοι θωρακίται οπου γυμναζονται. Σπανίωσ δε, καμμίακ φορκα, ανοίγουν και παρκαγγατικωσ τα πικνωια του, καμωσμενικα απο τρωσ σπάρωσ εωσ τρωσ κρεμνωσ, σπικωνται κι εβρωια του απο τον σαρτενον βρωθον και σαιριτα τότε το γέρικο βαρσέλο, και σγίλει με χρωκον το κωμα, υπερίστανον οπωσ του πικνωιον, τον καλον κωριον! . . .

Τοι τον γνωριζει καλια αυτον το κωμα, τον προσέγει εις τον οργμον του, άρριει με χρωκ εις τα πικνωια του, και με τον κρημονικον φλωσσον του τραγωδει τρωσ πικνωιωσ κωριωσ, ταισ ημεραισ οπου επέρασαν και τον θα επανελθουν πλειον!

"Αχι! τι χρωκον θα εβγη το πικνωιον το βριει!

Πωσ θα κτωπε η γεροντικη κεραια του εις το εβρωιον σωμα του.

Και οταν κλειομαι ενωσ της στενησ καμπινωσ μου, οπου βίπτει θωκιδεν φωσ δ στρογγυλοσ της σφικιτρωσ εις των κνωσ, μενω ωσκα ολοκληρωσ σολογονημενοσ και μελαγχολικωσ εις την ακανησεν θλων εκεινων των κνωσέπων όσοι ενωσ των στενων αυτων τοιχωματων οπό το σιωπηρόν φωσ του θωκιδου κρωσταδελου αυτου του φερριτου, ώνερεβθησαν τα μεγαλα των όνειρα . . .

Την αναστασαν ενωσ εθνοουε! . . . "Αν κρωκον τον νουν των να τρέχη εις το άναρτημενον θωκιστοδρεκτον νησι — ποτον να ητο κωκα νει . . . η καρωδευκη η "Υδρα η κι Σπείσαι κι ανησμεναι, η τα δοξασμενα τα "Πρωα . . . — εις τα παριωσ και εις ταισ γυναικασ των, ενω δ κνωκον θα εστρηξίστο κωπηρωσ επι του μικρου τραπεζιου του, και η πωλακη θ' ανεσκήκω εις το ηλιεκωμωμενον μετωπον το μαυρον νησιωτικω φέσι.

Και εβω άπο το τοιχωμα του θαλασσιουκω εις του πικνωιον το πικνωιον, το κωμα ετραγωδει οπωσ και τωρα τον ιδιον γλυκον φλωσδον του, οπωσ θα τον τραγωδει πάντοτε εις την ψυχην των θωκιστωνων, μελαγχολικον μνημοσνον των γενεων, όταν εβρωσ εις τα πικνωια νωτα της, και εκλεισαν δια παντωσ τα βλωρωα εις τον οπνον τον αιωνιον . . . οπου κωκεις κωκεις τον θα τρωεσ εξυπηνηση πλειον!

Ο οβωσ ηρωσ της σφικιτρωσ οτε χρωκωσ και ισχυρωσ, οτε γλυκωσ και λιποψυχημενοσ εσφωρισε πικνω εις τον κωκα τουσ παρκαγγεμωσ τωνονσ του και η φωνη του κελωστοδ ανηχησε πάλιν σωβαξ, ετω οι κωδωνεσ της τετρακωριεσ εηρηκων του μετωλικωσ ηγρωσ των, και το στωπητηριον εχυνε κρωα κρωα εις τον κωκα ταισ βρωκεις και μελαγχολικωσ του μελωδίασ.

"Ακα . . . κω σιωπή . . .

Και η φωνη του οίωπου επανελθων ως ηχιο εκ του βωθου του υποστροφωατο:

"Ακα . . . κω σιωπή! . . .

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΑΝΑΤΡΑΙ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ

Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΦΑΡΣΑΛΩΝ (1897)

Γ. ΡΟΥΤΑΟΥ

ΤΑ ΣΙΓΙΛΛΑ ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ *)

Περαιτούται ήδη η καλή εποχή των σιγίλλων, άλλ' ουχί των βασιλικών, διότι αυτά εξηκολούθησαν μέχρι του ΙΘ' αιώνα, αλλά των ιδιωτών, οι οποίοι ελαχίστην εικοτοεποιοῦντο χρῆσιν αὐτῶν.

Τὸ σιγίλλον ἦτο, οὕτως εἰπεῖν, ἡ νομιμοποίησις τῆς υπογραφῆς.

Ὅταν ὁμοῦ εὕρισκτο κινεῖς μακρὰν τοῦ αἰκου τοῦ καὶ δὲν εἶχε μαζὺ τοῦ σιγίλλου τοῦ τότε προσέτερον εἰς ἕνα γείτονα τοῦ ὅστις τοῦ εἰκόναζε τὸ ἰεῖκόνα του. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁμοῦ, ὅπως προσυλκῆθη οὗτος κατὰ πάσης παρχαρχαζίας, ἐγένετο μνεῖς τοῦ γεγονότος τούτου εἰ, αὐτὸ τοῦτο τὸ ἐγγράφον διὰ τῶν λέξεων — *Ἐλλείπει τοῦ σιγίλλου μου μεταχειρίζομαι τὸ τοῦ κυρίου...* κ.τ.λ. — ἢ ὑπὸ οἰονόηποτε ἄλλον τύπον σχετικόν.

Ἡδύνατο ἐν τούτοις τυχερῶς τις νὰ κατώρθωνε νὰ μιμηθῆ ἐντελῶς τὴν σφραγίδα αὐτὴν, τὸ ἀποτύπωμα τοῦτέστι τοῦ σιγίλλου, ἔνεκα τούτου προσέτερον εἰς ἄπειρα πρόχειρα μέσα ὅπως κατορθώσουν νὰ προσδώσουν αὐθεντικόν τύπον εἰς τὴν βουλλαν αὐτὴν.

Πολλάκις τὰ ἀντίθετα μέρη, τὰ ἐνδιαφερόμενα ἐκ τοῦ ἐγγράφου, ἐκκινῶν ἐπὶ τοῦ μαλακοῦ ἀκόμη κηροῦ τὸ ἀποτύπωμα ἑνὸς τῶν ἀκτύλων των, ἢ παρενέθετο προτοῦ κάμουν τὸ ἀποτύπωμα, τρίγας ἢ οἰονόηποτε ἄλλο ἀδιαφρονεῖστον σημεῖον τῆς παρουσίας των καὶ τῆς πλήρους αὐτῶν συγκαταθέσεως.

Οὕτως ἡ ἐπιστολή τὴν ὁποίαν ἡ Ἰωάννα Δ' Ἄρα ἀπερῆσεν εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ Riom, καὶ ἡ ὁποία φυλάσσεται εἰς τὰ Δημοτικά ἀρχεῖα τῆς πόλεως αὐτῆς, φέρει ἀκόμη παρασημένην διὰ μέσου τῆς βουλλας μίαν μαύρην τρίγαν ἀπὸ τὴν κόμην τῆς. Αὐτὴ εἶνε ἡ μόνη ὕλική ἀπόδειξις ὅτι ἡ ἡρωϊκὴ τῆς Γαλλίας κόρη εἶχε μαύρην κόμην.

Ἡ αἰτία τῆς βλαβερῆς ἐξαρνήσεως τῶν σιγίλλων ὑπῆρξεν ἡ ἐλαχίστησις τῆς γραφῆς ἣτις παρέχει εἰς ὅλους τὰ μέσα νὰ θέτουν τὴν υπογραφήν των καὶ ἀκόμη περισσότερον ἢ ἀντικατάστασις τῆς περιγραμῆς, διὰ τοῦ χάρτου, τοῦ ὅπερ καθιστᾷ σχεδὸν ἀδύνατον τὴν ὑπαρξίν κρεμαστῶν ἀπὸ τοῦ χάρτου σιγίλλων.

Ἄρ' ἐτέρου τὸ δίπλωμα ἀντικαταστάθην διὰ τῆς ἐντολῆς ἢ κλειστῆς ἐπιστολῆς (lettera Chiusa) ὅπως ἐκλείετο κατ' ἀρχαί, ἣτις ἐτυλίσσεται καὶ ἐτίθητο ἐν τῇ θήκῃ τῆς, ἀποκρύπτουσα τοιοῦτοτρόπως τὸ περιεχόμενον ἀπὸ τὰ ἀδιάκριτα βλέμματα, ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῆς ἐφευ-

ρέσεως τῶν μικρῶν σιγίλλων, τὰ ὁποῖα εἶνε σχεδὸν ἐκείνα τὰ ὁποῖα μέχρι τῆς σήμερον μεταχειρίζομεθα ὡς σφραγίδας. Ἡ ἐπανάστασις αὐτὴ ἤρξατο κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα, οὕτως ὥστε εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο δυνάμεθα νὰ σταματήσωμεν. λέγοντες ὅτι ἐπερατώσαμεν τὸν προορισμὸν τῆς μελέτης μας.

Οὐχ' ἦττον θὰ εἰπώμεν ὀλίγας ἀκόμη λέξεις περὶ τῶν σιγίλλων τὰ ὁποῖα μεταχειρίσθησαν οἱ Γάλλοι μεγαστᾶνες μέχρι τῶν χρόνων τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασεως.

..

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Λουδοβίκου ΙΒ' ἡ τέχνη ἢ γραμμικὴ εἶχε κἄπως ἐπενυθωθῆ, ἀλλ' ὅμοιως τὸ σιγίλλον τοῦ Βασιλέως τούτου ὀλίγον διέφερε καὶ ὑπερῆγεν ἀπὸ τὰ τῶν ἀμέσως προκάτοχων του.

Ἐν ἄλλο δείγμα τῆς τέχνης τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχομεν τὸ σιγίλλον τοῦ Φραγκίσκου Α' ὁ ὁποῖος περιστατικῶς ἐν αὐτῷ με χαρακτικιστικὰ ἀνεῖσαι νεανίσκου ἀλλὰ τὸ ἐπιόν εἶτος ἀναπαύεται εἰς τὸ *σιγίλλον κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ ἀρχοντος* ἢ ἱστορικὴ φυσιογνωμία του, τὴν ὁποίαν κατέστησαν δημοτικὴν τόσοι καὶ τόσοι περιφανεῖς καλλιτέχναι: με πρόσωπον μάλλον ἐπίμηκες, πώγων ἀπολήγοντα εἰς ἀίχμην, πολὺ ὁμοιάζοντα τέλος κατὰ τὴν φυσιογνωμίαν με τοὺς πρώτους Καπέτας.

Ἡ Ἀναγέννησις καθίσταται λίαν ἐπικισθητὴ με τὸν Ἑρρίκου Β' κατὰ τρόπον ἀδικριονεῖστον. Δύο ἄγγελοι οἱ ὁποῖοι ὁμοιάζουν πάρα πολὺ με δύο ἐρωτιδεῖς, κρατοῦσι τὸ ἐπισκήνωμα τὸ ὁποῖον σκεπάζει τὴν λίαν μικροσκοπικὴν κεφαλήν τοῦ μονάρχου τούτου.

Θέλομεν νὰ ὑπενθυμίσωμεν ἐνταῦθα ὡς ἐν παρόδῳ ἕνα ὄραϊον νεωτερισμὸν παρατηρούμενον εἰς τὸ σιγίλλον τοῦ Φραγκίσκου Β' καὶ τῆς Μαρίας Στουάρτ, εἰς τὸ ὁποῖον φαίνονται οἱ δύο οὗτοι νέοι ὑπὸ τὸ αὐτὸ ἐπισκήνωμα (baldaquino.) Ἐν τούτοις τὸ σύστημα τοῦτο δὲν τὸ ἠσπάσθησαν οἱ μεταγενέστεροι καὶ τοιοῦτοτρόπως δὲν εὔρε, ἢ ἐλαχίστους μιμητὰς ὁ νεωτερισμὸς οὗτος.

Θὰ ἦτο, οὕτως εἰπεῖν, με ἐν σιγίλλον ἀντίθετον με τοὺς κανόνας τοῦ ὁποῖου: ἡκολούθησαν μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλ' ἡ μορφή τῆς ἀγαθῆς Βασιλείσεως, ἣτις βραδύτερον ἐγένετο τόσο ἀτυχῆς ὥστε νὰ παρατίθῃ τὸν βίον ἐπὶ τοῦ ἰκρίωματος, με:

Σιγίλλον Λουδοβίκου ΙΙΙ'.

*) Συνέχεια καὶ τέλος.

Σιγίλλον Ναπολέοντος Α'

ἀρέσκει εἰς τὸ εἶδος αὐτὸ τοῦ θειάμβου, με τὸ αὐτὸ σκῆπτρον, με τὴν αὐτὴν χεῖρα τῆς δικαιοσύνης τὴν ὁποῖαν ἐφερανὸ βασιλικὸς σύζυγός τε, ἴση με αὐτῶν, τόσο ὡς πρὸς τὴν δύναμιν ὅσον καὶ εἰς τὸν ἔρωτα! Ὁ Κάρολος Θ'

καὶ ὁ Ἑρρίκος Γ' γίνονται τὴν ἀξίαν των εἰς τὰ σιγίλλα, ἔνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ πλούτου περὶ τὴν χάραξιν, ἐξ αἰτίας τοῦ πάχους τῶν περιφερειῶν καὶ τῶν στρεβλωμένων γραμμῶν, ἐνῶ ἀπεινότητις οἱ δύο ἄγγελοι οἱ κρατοῦντες τὸ ἐπισκήνωμα τελειοποιουνται κατὰ πολὺ.

Τὰ σιγίλλα κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν δὲν ἦσαν σχεδὸν πλέον ἐν χρήσει εἰμὴ εἰς τὰ βασιλικά γραφεῖα καὶ ἡ βιομηχανία δὲν ἐσφρόντιζε πλέον ὅπως προμηθεύσῃ Ἰσπανικὸν κηρὸν πρώτης ποιότητος καθὼς συνειθίζετο προηγουμένως, καὶ ἐξ αἰτίας τούτου δὲν δυνάμεθα ἀτυχῶς νὰ ἔχωμεν τὴν εἰκόνα τοῦ Ἑρρίκου Δ', κατὰ κράτος σχεδὸν καθ' ὅλα κληρίαν ἀγνωρίστου.

Διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν θὰ ἐστεροῦμεθα τὴν εἰκόνα τοῦ Λουδοβίκου ΙΙ', ἂν μὴ περὶ τὰ τέλη τῆς βασιλείας του, ἐν εἴτι 1642, ἐν ἀπὸ τὰ σιγίλλα του δὲν ἐπετύγχανεν ὅπως μετὰ τὴν ἐν ἀποτύπωμα μάλλον στερεόν καὶ εὐδιακριτότερον.

Τὸ πρόσωπόν του εἶνε λεπτομερῆς, ἡ κόμη του μακρὰ, ὁ πώγων του ἀπολήγει εἰς ἀίχμην καὶ τὸ περιλαίμιόν του πυκνότερον.

Ὁ Λουδοβίκος ΙΔ' μεσεχειρίσθη πρὸ πάντων *μυστικὰ σιγίλλα*, (sigilli segreti) ἤτοι μικρὰ, ὀλίγον διαφέροντα ἀπὸ τὰ ἰδιωτικὰ καὶ τὰ ὁποῖα εἶδον τὸ ὄνομα των εἰς τὰς περιλήμους ἐκείνους ἐπιστολάς: αἱ ὁποῖαι ἐστῆλλοντο, δι' οὐδένα ἄλλον λόγον εἰμὴ πρὸς: εὐχαρίστησιν τοῦ Βασιλέως, εἰς τὰς ζοφερὰς καλλιὰς τῆς Βασιλείας.

Ἰπῆρξεν οὐχ ἦττον ἐν σιγίλλον di maestà, ποιηθὲν ἐπὶ τῆ ἀναρρήσει εἰς τὸν θρόνον τοῦ ἡγε-

μόνος τούτου, ἐν τῷ ὁποῖῳ ἀπεικονίζετο παιδίον ἀκόμη, με ὕψος μάλλον εὐχαρὶ οὐδέως ὑπενθυμίζον τὸ μεγαλεῖον τοῦ μεγάλου μονάρχου, ὁ ὁποῖος ἐλάβε τὴν τιμὴν νὰ ἴδωσθ τὸ ὄνομα του εἰς τὸν αἰῶνα του.

Τὰ σιγίλλα τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ' ἐλάχιστα διαφέρουσιν ἀπὸ τὰ τοῦ προκατόχου του. Καὶ αὐτὸς ἐπίσης ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον νεκρώτατος ἀκόμη.

Ἐκείνο τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὸ σιγίλλον τοῦ Λουδοβίκου ΙΣΤ' εἶνε ἐπιμέλεια, ἡ ἀναζητήσις ἑνὸς καλλιτέχου καθολοκληρίαν νέου. Ἄλλ' ὀφείλομεν νὰ εἰπώμεν ὅτι πολὺ ὑστερεῖ ὡς πρὸς τὴν ὁμοιότητα τῆς φυσιογνωμίας.

..

Ἐνταῦθα τελειώνει ἡ μικρὰ σειρά τῶν σιγίλλων τῶν ἀπακαλυμμένων di maestà, καὶ θὰ ἦτο ἐντελῶς περιπτὸν νὰ ἀναφέρωμεν τὸ τοῦ Λουδοβίκου ΙΙΙ', κατὰ κράτος ἀποκρούσῃ τῆς ἐξουσίας του ἐπὶ πανομοιοτύπου τοῦ ἀδελφοῦ του.

Θέλομεν μόνον ν' ἀναφέρωμεν τὸ τοῦ Νικολάου Α', τὸ ὁποῖον ἐν τούτοις πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τοῦ νὰ εἶνε ἐντελές.

Εὐχόμεθα ὅπως ἡ ἐπιστήμη τῶν σιγίλλων προκαλέσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐπιστημόνων καὶ σφῶν, οἱ ὁποῖοι, ὅταν θὰ ἔχουν εἰς τὴν διάθεσιν των πλήρη μουσεῖα σιγίλλων, ταξινομημένων καὶ τακτοποιημένων, θὰ εὔρωσιν ἐν αὐτοῖς ἀνεκτίμητον πηγὴν πλούτου *).

(Ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ).

LUIGI FALCONI

(Μετάφρασις Κ. Καϊροφύλα.)

*) Σημειώσεις τοῦ συγγραφέως.

Τοῖς ἐπιθυμοῦντας ὅπως ἐκτενέστερον μελετήσωσι περὶ τοῦ θέματος τούτου, παραπέμπωμεν εἰς τὰ ἑξῆς εἰδικὰ συγγράμματα:

1) Schlumberger G. Sigillographie de l'Empire Byzantin. Paris 1884. 2) Natalis De Wailly: Paleographie 3) A. Lecoy de la Marche. Les sceaux 4) A. Chassant e P. G. Delbarre: Dictionnaire de Sigillographie du moyen age. 5) Gorndon de Genouillac: L'art Heraldique. Paris. 6) Babelon E.: La gravure en pierres fines. Paris.

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ

Ἄχ! ἄφω με νὰ σοῦ δίνο κάθε μέρα πότε γαροφάλο με φλογισμένο χρώμα, πότε μυριά ποῦ βαλσαμόνει τὸν ἀγέρα καὶ πότε ρόδο, μισοσφαιρισμένο ἀκόμα, γὰ τὸ σιγῆός σου.

Κ' ἐπόσχει δόσε κρυφὴ σὲ μένα, ἂν θῆς νὰ ξεψυχήσω με γαλήνη, λουλούδια με θεομὴ φιλιὰ βροχημένα πῶς θὰ μοῦ στέλγης στὴ στερνὴ μου κλίνη ἀπ' τὸ σιγῆός σου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΕΡΜΠΙΝΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΕ ΚΡΥΦΟΝ ΗΧΟ

Et quasi cursores vitae,
lampada tradunt...

Κρατώ λαμπάδα φωτεινή,
κάποια του Νου λαμπάδα,
που χύνει θεία φεγγαβολή,
απόκοσμη λαμπράδα.

Λαμπάδα που την κρατήσει
κι' άλλος της γής διαβάτης,
που τοῦ ἔφραγγε κι' ἐπάτησε
στή θεία κατοικιά της.

Λαμπάδα που την πήρα ἐγώ
κι' ἔχει περάσει ἐκείνος.
που μόνον με τὸ φῶς της ζῶ
καὶ θὰ την δώσω τίνος ;...

Πέρασε ἐκείνος· καὶ ἐγὼ
κάποτε θὰ περάσω
καὶ την λαμπάδα που κρατῶ
στὸν τάφον θὰ την χάσω.

Λαμπάδα ὅπου χύνει φῶς
σιὰ σύμβολα τοῦ κόσμου,
που βλέπει ἀπ' τ' ἄγνωστο ἔμπρός,
πλανῆ κι' ἐμὲ τὸ φῶς μου.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

Η ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

οπος, ἔνθα οἱ
κριτικοί-ἐννοῶ
τούς ἀπό«χρο-
νογραφικοῦ κα-
θῆκοντος» αὐ-
τοσχεδίου καὶ
προχείρους —
εἶνε ἀφρονῶ-
τερα προϊόντα
ἀπὸ τούς καλ-
λιτέχνους μάλ-
λον ἀπὸ τὰ

ἔργα των—δὲν εἶνε ὅλως ἀκίνδυνος δι' ἕνα κρίνοντα·
κινδυνεύει νὰ ἐκληφθῆ ὡς κενολογῶν. Παρ' ἡμῖν
κριτική εἶνε διὰ τούς πολλοὺς ἀπλῆ ἀπαρίθμησης,
τῆ βοηθεία τοῦ καταλόγου, τῶν ἔργων, κεκαρκευ-
μένη ἐδῶ κ' ἐκεῖ με κοσμητικὰ ἐπίθετα τὰ ὅποια ἐκ
τῆς συχνῆς χρήσεως ἔχουν ἀποκτήσει πλέον πα-
λαιοντολογικὴν ἀτίαν. Ἡ τακτικὴ αὕτη πρέπει νὰ
λείψῃ καὶ δὲν εἶνε ἴσως ἀπροσιδίουσος ἢ σύστασις
πρὸς τούς φίλους διευθυντὰς τῶν ἡμερησίων φύλ-
λων νὰ ἀνακόψωσι τὸ... ἀριθμητικὸν μένος τῶν
κριτικῶν των.

..

Ἡ ἐκθεσις τοῦ Δημαρχείου — ὁ παραλληλισμὸς
ἐπιβάλλεται πῶς, ἀφοῦ ἤνοιξαν αἱ δύο ἐκθέσεις
σχεδὸν ταυτοχρόνως — δὲν ὑπερτερεῖ βέβαια τὴν
τοῦ Παρνασσού, οὔτε εἰς ποσόν, — ἐν καὶ αὐτὸ μᾶς
εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον — οὔτε εἰς ποιόν. Εἶνε
πάντοτε αἰσθητὴ ἀπὸ μίαν καλλιτεχνικὴν ἐκθεσιν ἢ
ἀπουσία ἐνός Ἰακωβίδου, ἐνός Λύτρα. Ἐν τούτοις

ἂν ἀναλογισθῆ τις ὅτι ἡ Ἑλλ. Τέχνη, ἢ μάλλον
ἡ Ἀθηναϊκὴ—διότι οἱ ἐκτός τῆς Ἑλλάδος δὲν φαι-
νονται ἀπὸ τίνος πρόθυμοι νὰ ἐκθέτουν ἐν Ἀθή-
ναις — δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τρεῖς ταῦτο-
χρόνους ἐκθέσεις, ἢ ἐκθεσις τοῦ Δημαρχείου εὐα-
ρεστεῖ καὶ δίδει νέας ἐλπίδας ὅτι τὸ καλλιτεχνι-
κὸν αἶσθημα παρ' ἡμῖν τείνει νὰ διασπάσῃ τὰ δεσμά
τοῦ κάλυκος καὶ νὰ ἀναδειχθῆ εἰς ἀνθύλλιον ἐπέ-
ραστον.

Μέλον ὅτι ἡ νέα αἰθουσα τοῦ Δημαρχείου δὲν
εἶναι κατάλληλος διὰ καλλιτεχνικὴν ἐκθεσιν —
salon par terre — ὀλίγα εἶνε ἐν τούτοις τὰ ἀδι-
κούμενα ἔργα ἢ τὰ κερδίζοντα, ἠθελὼν νὰ εἴπω, ἐν
τῆ σκιᾷ, διότι τὸ φῶς θὰ ἐδείκνυε τὴν γυμνότητά
των. Ὁ διαχωρισμὸς εἰς ἐλαιογραφίας, ὑδατογρα-
φίας καὶ γλυπτικὰ ἔργα, ὀρθότατος. Ἐν γένει, ἡ
ἐκθεσις τοῦ Δημαρχείου ἀπέδειξεν ὅτι δύναται χω-
ρὶς ἐπιτροπὰς νὰ γείνη μία ἀνάστησις τῆς προκο-
πῆς. Ἄρκει εἰς καλλιτέχνης εὐσυνείδητος. Καὶ
τοιούτος ἀνεδείχθη ὁ κ. Ροῖλός, εἰς τὴν ἐργασίαν
τοῦ ὁποίου ὀφείλεται ἡ ἐκθεσις.

..

Ἐκ τῶν 66 ἐλαιογραφίων, εἰκοσι διεκδικοῦν τὴν
πρώτην θέσιν, ἔλων δὲ αὐτῶν δεσπόζει ὁ μέγας
πίναξ τοῦ κ. Ροῖλου «ἡ μάχη τῶν Φαρσάλων». Ὁ
κ. Ροῖλος, τείνει νὰ γείνη ὁ Détailleur τῆς Ἑλλάδος.
Ὁ πόλεμος τοῦ 1897, μετὰ τὰ τόσα ἐπεισοδία του
καὶ τὰς τόσας μάχας του, οὐδένα ἔσχεν ἀντίκτυπον
εἰς τὴν τέχνην. Πλὴν τινῶν ἀτυχῶν ἀποπειρῶν,
μόνος ὁ κ. Ροῖλος ἐνεπνεύσθη καὶ ἀπεικόνισε μά-
χας τοῦ ἀτυχοῦς ἐκείνου πολέμου, παρακολουθῆσας
ἐκ τοῦ σύνεγγυς αὐτόν. Καὶ ἐφιλοτέχνησε «τὰ Δε-
λέρια», τὰ «Γεντζέλια» καὶ τὰ «Φάρσαλα» μετὰ πιστό-
τητος σχεδὸν τελείας. Ὁ πίναξ τῶν Φαρσάλων,
μετὰ τὸν Διάδοχον σπεύδοντα εἰς τὴν γραμμὴν τῶν
μαχομένων, παρακολουθούμενον ὑπὸ τοῦ ἐπιτελείου
του καὶ χαιρετώμενον ὑπὸ τῶν πλησιεστέρων στρα-
τιωτῶν, ἐνῶ ἀπωτέρω ἐκρήγνυται ὄδισ, εἶνε πίναξ,

τιμῶν ὄχι μόνον τὸν κ. Ροῖλόν, ἀλλὰ τὴν Ἑλλήν.
ζωγραφικὴν ἐν γένει. Καὶ ὅπως ἐκτιμήσῃ τις δεόν-
τως τὸν πίνακα, ἄρκει νὰ ἴδῃ τὰ 16 σκίτσα, ἀτινα
ἐχρησίμευσαν ὡς πρόσοκοποι—διὰ νὰ μεταχειρισθῶ
στρατιωτικὴν ἔκφρασιν—εἰς τὸ καλλιτεχνικὸν του.
Εὐρον τινὲς ἀτελείας φωτισμοῦ, ἀλλὰ ἴσως ἀνεκά-
λυψαν τοιαύτας, διότι καὶ ἡ τοποθέτησις δὲν εἶνε
πολύ κατάλληλος. Τὰ Γεντζέλια ἐν φωτισμῶ σκι-
ερῶ, ἀντιθέτως πρὸς τὸ πλήρες φῶς τῶν Φαρσά-
λων—εἶνε ἔργον ἐπίσης ἰκανῆς ἀξίας. Ἀλλὰ διατὶ
ὁ κ. Ροῖλος νὰ ἐκθέσῃ τὴν γυναικειαν ἐκείνην πλάτην
καὶ τὸ μετριώτατον τοπίον τῆς Καισαριανῆς, τὸ
ὅποιον ἔσον καὶ ἂν ἔρριψε παράμερα, φέρει ἐν τού-
τοις τὴν ὑπογραφήν του; Ἡ προσωπογραφία τοῦ
κ. Δ. Βικέλα μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν συμφωνεῖ πρὸς
τὰ ληξιαρχικὰ βιβλία. Ὁ «Δὸν Κιχῶτος» τέλος,
ἔχει κωμικωτάτην ἔκφρασιν.

Τοῦ κ. Χατζῆ δύο πίνακες ἀείζουσιν. Ἡ «καλύθη
τοῦ Ψαρᾶ», ἔργον ἀριστον καὶ ὡς χρῶμα καὶ ὡς
σύνθεσις, καὶ τὸ «Μετὰ τὴν ἀλιεῖαν».

Ὁ κ. Οἰκονόμου, μετὰ τῶν ἄλλων, ἐκθέτει τὸν
Ἄρραβῶνα, ὃν ἐδημοσίευσεν ἡ «Πινακοθήκη» καὶ
φυσικώτατα Ρέδια.

Ἡ ὑπ' ἀριθ. 25 «κεφαλὴ Καπουταίνου» τοῦ κ.
Λεμπέση εἶνε ἐκτάκτως χαρακτηριστικὴ, ἐκθέτει δὲ καὶ
τὴν ἐν Παρισίοις τυχοῦσαν ἐπαίνου προσωπογρα-
φίαν γραίας. Ἐκ τῶν 8 ἔργων τοῦ κ. Λαμπάκη
ὑπερέχει ὁ προσευχόμενος Ἑβραῖος. Πρόθετον ση-
μειοῖ ἀξιοσημείωτον ὁ κ. Β. Κοντόπουλος. Ἡ «Πα-
ναγίτσα» τοῦ ἐκφεύγει τῶν κοινῶν τύπων, ἀναδει-
κνυται δὲ δεξιὸς προσωπογράφος μετὰ τὴν προσω-
πογραφίαν τοῦ κ. Βουλγάρεως. Ἡ ἑτέρα τοῦ κ. Δο-
σίου φαίνεται ἀτελείωτος. Ἀγνώριστος ἐπὶ τὸ βέλ-
τιον ἐμφανίζεται ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ ὁ παλαιὸς συμ-
μαθητὴς τοῦ κ. Ἰακωβίδου, κατόπιν δὲ βραδικοῦ πο-
ρος, κ. Α. Δημητρίου. Ἡ «Ὁρα τοῦ θέρους» δύνα-
νται νὰ ἔχῃ ἀξιώσεις καλλιτεχνήματος. Ὁ κ. Βι-
κάτος, σταματᾷ τὸν ἐπισκέπτην μετὰ μίαν πολὺ κα-
λὴν σπουδῆν κεφαλῆς γέροντος, ἀλλ' ἡ τῆς παι-
δίσκος εἶνε ἀποκρουστικὴ, ἀντιπαθητικὴ, ὅπως ἦτο
καὶ μία ἄλλοτε ἐκτεθεισα κεφαλὴ παιδὸς γελῶντος.

Ὁ κ. Βολανάκης ἔχει φιλοτεχνήσῃ τέσσας ὁμοίας
θαλασσογραφίας, ὡστε τίποτε δὲν ἔχει νὰ προσ-
θέσῃ εἰς τὴν ἀναμφισβήτητον ἄλλως τε θαλασσο-
γραφικὴν δόξαν του. Ὁ κ. Μποκατσιάμπης, εἰς τὸ
τμήμα τῶν ἐλαιογραφίων, μᾶς φέρει καὶ πάλιν, διὰ
τρίτην ἢ τετάρτην φοράν, εἰς τὸν ἀγαπητόν του
Ἑλαιῶνα τῆς Κερκύρας. Τὸ θέμα εἶνε πολὺ οἰ-
κετὸν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ ἀνεξάντλητον. Ἡ εἰκὼν του
μᾶς ἀναγκάζει νὰ ἐνθυμηθῶμεν μετὰ κάποιον νέον
πόθον τὸν πρῶτον Ἑλαιῶνα του, τὸν ὑπὲρ πάντας
τούς ἄλλους, τὸν ἀνυπερέβλητον.

Μερικοὺς καλλιτέχνους, ὡς τὸν Μποκατσιάμπην,
Ἄριστέα, Γιαλλινᾶν καὶ ἄλλους δὲν εἶνε δίκαιον
νὰ κρίνωμεν ἐκ μόνων τῶν ἐκτεθειμένων ἔργων
των. Ὁ Ἄλγης λ. χ. τοῦ κ. Ἀριστέως καὶ ἄλλοτε
ἐκτεθεὶς ἢ ἡ Ἀγινούσα μετὰ τὸν πυροπολούμενον πρό-
σωπον δὲν εἶνε ἔργα ἀπορρέοντα ἀπὸ τὸν ἀνήσυ-
χον χρωστήρα, τὸ εὐφάνταστον ἄλυστον τοῦ Ἀρι-
στέως. Ὁ «Μοναχὸς» καὶ ἡ «Κεφαλὴ γέροντος»
προδίδουν μίαν αὐστηρὰν μόνον ἀντίληψιν σχεδίου.

..

Εἰς τὸ τμήμα τῶν ὑδατογραφίων ὑπερέχουν «ἀν-
τιστάσεως μὴ οὐσης» οἱ Διόσκουροι τῆς Κερκύρας,
Γιαλλινᾶς καὶ Μποκατσιάμπης. Τοῦ πρώτου τὸ
Ποίμνιον—καὶ ἔχει ἄρκετὰ ποίμνια εἰκονίσῃ ὁ κ.
Γιαλλινᾶς—καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 72 Κερκυραϊκὸν ὄπω-
πωπλιόν εἶνε ἀνώτερα τῶν θαλασσογραφίων καὶ

τῶν ῥόδων του, τὰ ὅποια εἶνε περισσότερον φυ-
σικὰ ἢ τεχνικὰ. Ὁ κ. Μποκατσιάμπης ἐκ τῶν 13 ὑδα-
τογραφίων καὶ κρητιδογραφίων του, Κερκυραϊκῆς
ὄλων ἐμπνεύσεως, ὑπερέχει μετὰ τὴν Ταπεινοφροσύ-
νην, πολὺ ἀνωτέραν τῆς ὑπ' ἀρ. 90 σπουδῆς, μετὰ τὴν
Δεῖλιν, τὸ Μον-τερος (ἀρ. 92) τὸν λιμένα Κερκύ-
ρας, τὴν Ἀλιευτικὴν λέμβον καὶ τὰ Ροδάκινα. Ἡ
Βάνδα τῆς Μαρίας Σκούφου, τὸ μορφόζον παιδίον
τοῦ κ. Οἰκονόμου,—ἡ μόνη κρητιδογραφία του—καὶ
οἱ καρποὶ τοῦ νεαροῦ ἀλλὰ κρατεροῦ κρητιδογράφου
κ. Γεραλῆ, οἱ ὠραιότατοι ἀληθῶς καρποὶ του
κλείουν τὰ καλὰ ἔργα τοῦ τμήματος τούτου, περι-
λαμβάνοντος 48 εἰκόνας.

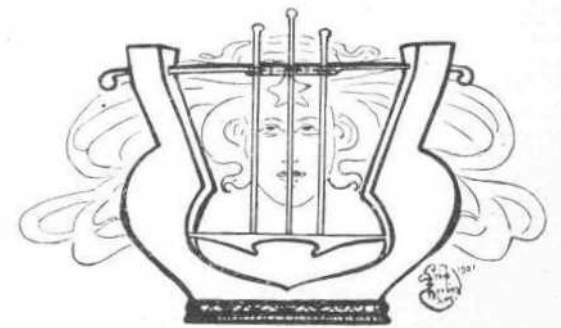
..

Εἰς τὸ γλυπτικὸν τμήμα ὅπερ χρησιμεύει ὡς διά-
μεσον εἰς τὰ δύο εἶδη τῆς γραφικῆς συνητήθη-
σαν—διὰ πρώτην φοράν, ἥτις εὐχόμαι νὰ μὴ εἶνε
καὶ ἡ τελευταία — οἱ πλεῖστοι καλοὶ γλύπται μᾶς.
Ὁ Βρούτος, ὁ Φιλιππίδης καὶ ὁ Μπονάτος, ἐκ
τῶν παλαιότερων, ὁ Θωμόπουλος, ὁ Κωνσταντι-
νίδης, ὁ Παρλιῆρος ἐκ τῶν νεωτέρων. Ἀτυχῶς
δὲν ἐκθέτουν οἱ καλλιτέχναι οὗτοι τὰ κρείττανα ἔρ-
γα των. Ἄλλοι τούτων ἐκθέτουν ἔργα παλαιὰ καὶ
γνωστά, ὡς ἡ Καρκινοφοβία, ἡ Φαληροπούλα καὶ
ὅλα τὰ ἄλλα ἔργα τοῦ κ. Βρούτου, τοῦ πρὸς τὴν
κλασικὴν τέχνην ἀεὶ φερομένου. ἄλλοι ἀποπειράς
ὡς αἱ δύο προτομαὶ τοῦ κ. Φιλιππίδου, αἱ ὅποια
δὲν μᾶς δίδουν καμίαν ἰδέαν τοῦ ἀρίστου τῶν
γλυπτῶν μᾶς. Θὰ ἐξάρωμεν μόνον τούς νέους γλύ-
πτας, οἱ μόνον οἵτινες ἐκθέτουν νέα ἔργα. Ὁ
«ἀγῶν τῆς ζωῆς» ὁ συμβολικὸς, τοῦ κ. Θωμοπούλου
ὑπενθυμίζει τὸν Rodin, οὐ θαυμαστὴς πλέον ἢ ἀπαῖ
μὲν ἀπέδειξεν ὁ κ. Θωμόπουλος ὅτι εἶνε Ὁ «πλη-
γωμένος» εἶνε ἔργον μᾶλλον κοινόν. Αἱ «ἐποχαί»
τοῦ κ. Κωνσταντινίδου—art nouveau—ἤμποροῦσαν
νὰ εἶνε καλλιτέρας. Ἡ προτομὴ τοῦ Καίρη τοῦ κ.
Μπονάνου, ἣν ἐφιλοθέτησεν εἰς τὰς στήλας τῆς ἡ
«Πινακοθήκη» φέρει τὴν σφραγίδα τοῦ ἀδροτάτου,
τοῦ πλήρους ζωῆς Κεφαλλήνος γλύπτου, ὁ ὁποῖος
ὅμως νεώτερον ἔργον του δὲν ἐκθέτει. Τούς θερ-
μότερους ἐπαίνους φυλάττομεν διὰ τὸν πρῶτην φο-
ράν ἐκθέτοντα κ. Παρλιῆρον, οὗ τὸ «Ἐαρ», τὸ
ὀλόγλυφον καὶ ἀνθρώπατον ἔαρ, αἰμαλωτίζει τὸν
ἐπισκέπτην. Ὁ μετριώτερος καλλιτέχνης ἐνεφύ-
σῃσε εἰς τὸ μάρμαρον τὴν πνοὴν τοῦ ὠραίου, τοῦ
ἀληθοῦς τὸ ἐδάμασε, τὸ ὑπέταξεν μετὰ τὴν ἀντίλη-
ψιν τῆς τέχνης, ἥτις πλησιάζει τὸ ἀρχαῖον κάλλος.

Τοῦ Μεζζαποττε τοῦ ἐκθέτοντος 4 πίνακας, ὧν
ὑπερέχουν οἱ «Βιβλιόφιλοι», δὲν εἶνε ἀνάγκη, νο-
μίζομεν, νὰ ἐξαρθῆ ὁ σταθερὸς χαρακτήρ καὶ τὸ λε-
πτολόγον σχέδιον.

Ἐν τῇ χαρακτηριστῇ ἀριστῶ ἀναδεικνύεται τεχνί-
της ὁ κ. Λάιος.

ΔΑΦΝΙΣ

ΣΑΤΥΡΑΙ

** ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ **

Δραχ. 2.— Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς Πινακοθήκης 1,20

ΑΙ ΣΑΤΥΡΑΙ,

Πωλοῦνται εἰς τὰ κυριώτερα βιβλιοπωλεῖα
καὶ εἰς τὰ γραφεῖα τῆς «Πινακοθήκης»

ἀντὶ δρ. δύο.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Πινα-
κοθήκης» δρ. 1,20. Στέλλονται ἐλεύθερα ἰ-
ταχυδρομικῶν τελευτῶν.

ΟΛΟΣΕΛΙΑΟΙ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΚΑΙ ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ.

Διὰ τὴν γελοιογράφησιν τῶν «Σατυρῶν» συν-
εργάσθησαν οἱ καλλιτέχνηαι κ. κ. ΦΡ. ΑΡΙΣΤΕΥΣ,
ΕΤ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ, Ε. ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ καὶ Κ. ΣΑΡΑΗΣ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

"ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ,,

ΤΟ "ΚΡΥΦΟ ΣΧΟΛΕΙΟ,, πίναξ Ν.
Γύζη. Φωτοτυπία εἰς μέγα σχῆμα.
Δρ. 2. Ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου δρ. 3.

"ΔΥΟ ΠΟΝΟΙ,, δράμα Φρ. Κοπλέ,
κατὰ μετάφρασιν Ἁγίδος Θέρου. Τι-
μᾶται δρ. 1. Ἐπὶ Ὀλλανδικοῦ χάρ-
του δρ. 2.

ΤΟ "ΜΑΥΣΩΛΕΙΟΝ,, δράμα Ν. Λά-
σκαρη καὶ Π. Δημητρακοπούλου. Τι-
μᾶται δραχμῆς.

"ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΑ,, Λυρικά ποιήσεις
Αἰμυλίας Κούρτελη. Δρ. 2. Διὰ τοὺς
συνδρομητὰς τῆς «Πινακοθήκης»,
δρ. 1.

ΤΟ "ΠΑΣΧΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ,, ὑπὸ
Φοῖξου Ἀριστέως. Φωτοτυπία εἰς
μέγα σχῆμα δρ. 2.

"Ἄπαντα πωλοῦνται εἰς τὰ
γραφεῖα μας.

"ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΦΙΛΟΤΕΧΝΩΝ,,

Περιέχει μελέτας καλλιτεχνικὰς καὶ φιλολογι-
κὰς, ὡς καὶ σειρὰν ἑνενήκοντα ἔργων Ἑλλήνων
καλλιτεχνῶν εἰς ἑγχρώμους φωτοτυπίας καὶ φω-
τοτυπιογραφίας μετὰ τῶν προσωπογραφιῶν τῶν
Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν. Τὸ ὠραιότερον λεύκωμα
τῆς Ἑλληνικῆς ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς.

Πωλεῖται εἰς τὰ γραφεῖα τῆς «Πινακοθήκης»
ἀντὶ δρ. 3. Καρτόδετον δρ. 4.

"ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ,, Σελ. 208. Ἐκδοσις Β'.
Δρ. 3.

"ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ,, Διηγή-
ματα εἰκονογραφημένα. Σελ. 64. Δρ. 2

"ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΑ,, Περὶ ποιήματα μετὰ
πολλῶν χρωματιστῶν εἰκόνων. Σελ. 184. Δρ. 3.

Πωλοῦνται εἰς τὰ γραφεῖα μας

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ "ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ,,

Φύλλα τῆς «Πινακοθήκης» πωλοῦνται ἐν
Ἀθήναις εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα τῆς «Ἐστίας»,
Σαλιβέρον, Ἐλευθεροδάκη, Μπέκ. Ἐν Πειραιεὶ
εἰς τὰ βιβλιοπωλεῖα Γ. Ἀλεξάκη καὶ Ν. Ὀρφα-
ρίδου. Ἐν Σέρφ. Λαρίση, Ναυπλῶ εἰς τὰ πρα-
κτορεῖα τῶν ἡμερησίων. Ἐν Καλάμαις εἰς τὸ βι-
βλιοπωλεῖον Βουγιούκα. Ἐν Τήνῳ εἰς τὰ γρα-
φεῖα τῆς «Προόδου». Ἐν Πόρτ Σαῖδ εἰς τὸ βι-
βλιοπωλεῖον Παπατωροπούλου. Ἐν Σμύρῃ
εἰς τὸ πρακτορεῖον ἡμερησίων (Μαδάμας Χάνι
19) Ἐν Ν. Ἰόρκῃ εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς
«Ἀτλαντίδος». Ἐν Καρλοβάσιῳ Σάμου εἰς τὸ
βιβλιοπωλεῖον Ν. Σαράντου. Ἐν Βουκουρεστίῳ
εἰς τὰ γραφεῖα τῆς «Ἴριδος».

Ἀνταποκριταί. Ἐν Ἀμστελδάμῳ Ἀλ.
Παπαδόπουλος (Vondelkade 26), ἐν Ζαχύνθῳ Ἀ.
Ζῶης διευθυντῆς «Μουσῶν», ἐν Πάτραις Ε. Θω-
μόπουλος, ἐν Πέργῳ Τρόφων Καλλιόπου-
λος. ἐν Ὀδησσῷ Ἀ. Μάλτος (Rue Puschkin
70), ἐν Χαρίοις Ἀρτεμισία Λαυδράκη, ἐν
Θεσσαλονικῇ Ἀθαρ. Ζουζακίδης, ἐν Παρισίοις
Π. Διδάκης ἰατρός, ἐν Κων(πόλει) Κ. Κορτο-
γιάννης, ἐν Καίρῳ Π. Τσιργιώτης, ἐν Ἀλε-
ξανδρείᾳ Λεων. Καρδαμύκης.